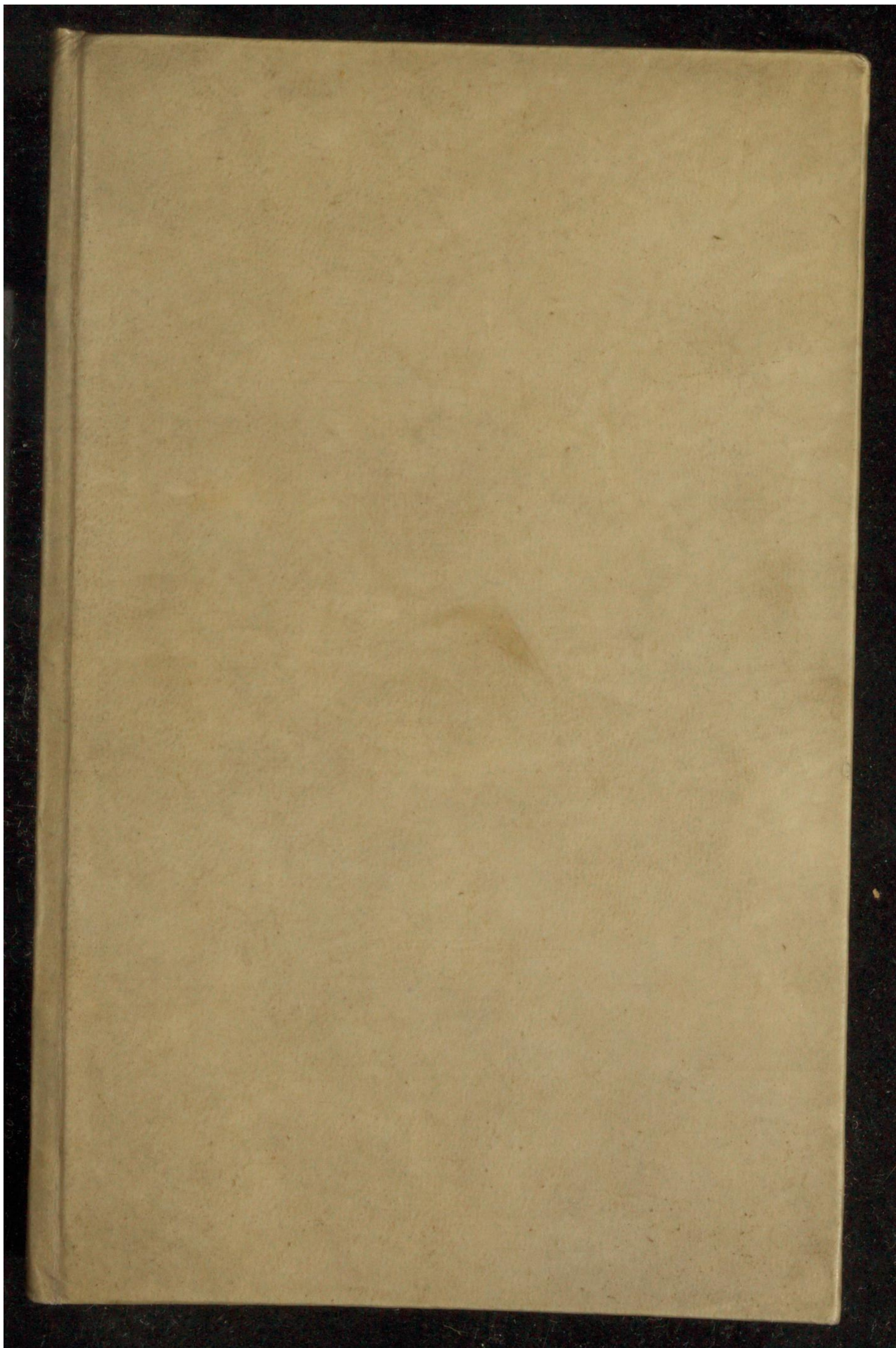
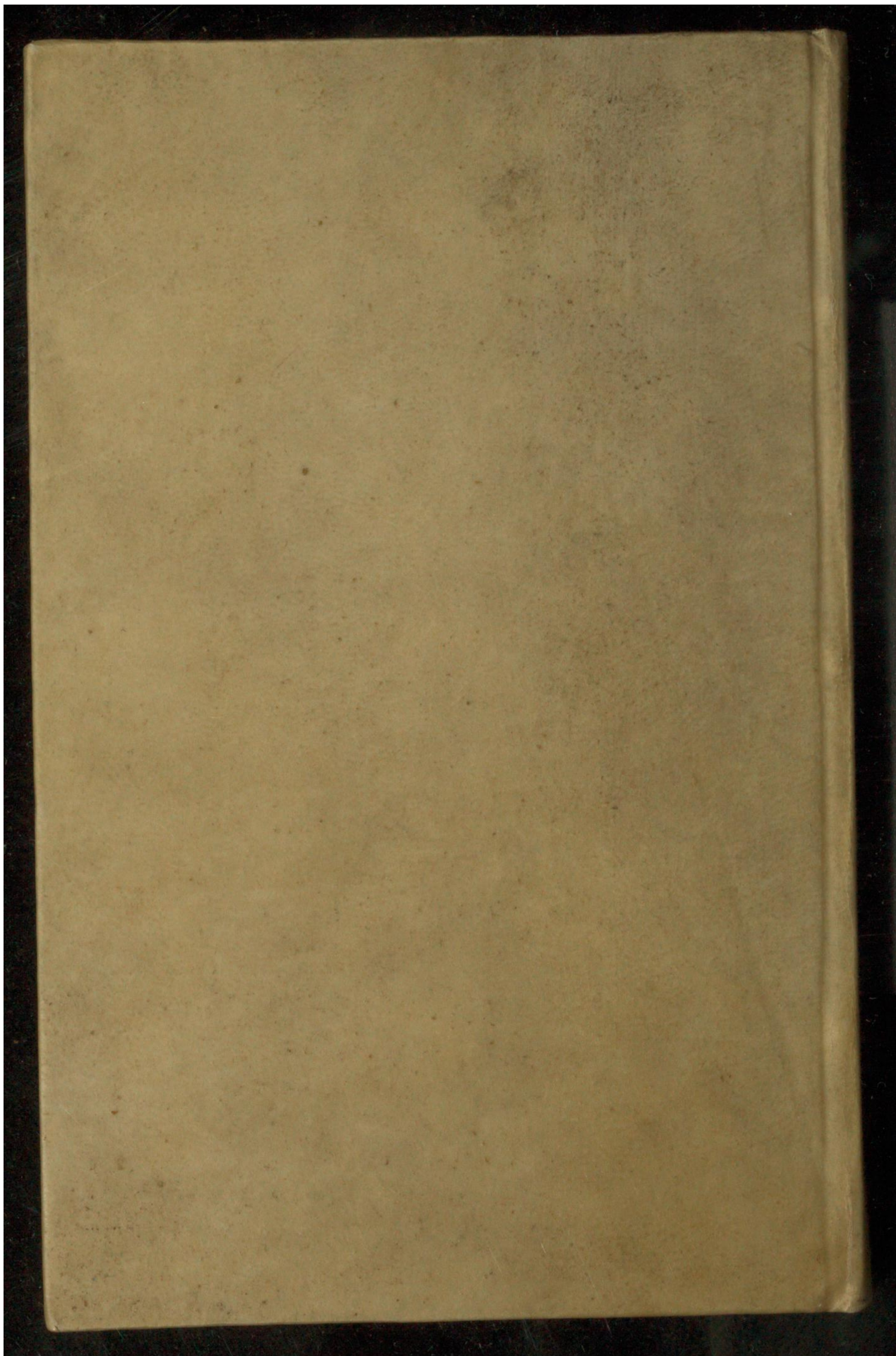

Galeni
1528

CLAVDII GALENI PERGAMENI INTRODVCTIO SEV MEDICVS.

DE SECTIS AD MEDICINÆ CANDIDATOS OPVSCVLVM.

GVINTERIO IOANNE ANDERNACO INTERPRETE.

PARISIIS
Apud Símonem Colínæum.
1528

Μῶσαι Γουϊντερίω πρὸς Ἰάνον Ὀλιβέριον.

ὦ χαῖρ' ἀνὲρ φανέσατε
τρὶς καὶ τετάρκις καὶ πλέον.
παρεῖμεν ἐνταυθοῖ πέλας
Μῶσαι Γοϊντέρω φίλαι
Δόμεναι σοὶ ὦ ἀνδρῶν φάος
κῦδός τ' ἁπαντᾶν λογιᾶν
τούτως ἰατρικῆς βίβλως
Μεῖζω πόκα δωσόμεναι.
ἱκετεύομεν κάλως ἔχῃς
πρὸς αὐτὼς, καὶ εὖ πιθῇς
Παῖδες γὰρ ἔτι τυγχάνομεν
Εἶναι, μικροῖς γυμνασμέναι.
ἀλλ' ἂ παρέξῃ πλείονας
χρόνου πατὴρ ἡμᾶν Ζεῦς
λεγοῦμεν ἀλλότ' ἄξιον.

REVERENDO IN CHRISTO Patri Ioanni Oliuerio, Abbati sancti Marci apud Suessoniẽses, Guinterius Ioannes Andernacus S. D.

Vod hactenus in votis maxime nobis fuit, vir amplissime, id nunc obtigisse feliciter, serio triũphamus: Hoc est fauorem tuum, & amicitiam: quam nuper, cum Galeni cõmentarium nomini tuo dicassem, obtulisti mihi q̃ familiariter. Vnde quidem verũ esse cõperio, quod à veteribus pulchre dictũ est, literas homines reddere humanos. Quanta enim in te est eruditio, est autẽ summa, quam omnes admirantur & suspiciunt, tanta quoque animi humanitas inuenitur. Vtinam tales studiosorum patroni plures

hac tempeſtate extarẽt, & nimirum ingenia non modo bona, ſed etiã feliciſſima prodirent. Proinde pater ampliſſime, denuo iam, nouas has Galeni commentationes è Græco in Latinum tralatas tibi appẽdere ſtatuimus: vt eodem auſpitio, quo ſuperiores, in hominum manus perueniant: animúmque tuum nobis deuinctiorem reddant. Porrò quãtum in verſione, breui licet tempore, laborarim, non facile dixero. Primũ, quòd alter librorum, introductionem intellige, omnino Galeni non ſit: & ſtilum paulo duriorem referat. Deinde, q̄ dictionibus Galeno inuſitatis abundet. Hoc autem de opere pronuntio, cuiuſcunq; ſit, à Galeni ſcriptis nunquam fere diſcordare, lectuq; dignum eſſe. Cæterum verbum verbo reddere nõ curauimus: quod interpretes indiſertos ſolere Cicero meminit. Luſimus arbitra-

tu noſtro, ſed vt omnia ex fide reſpon=
derent. Ad hæc curatum eſt, vt Latinæ
linguæ mundities ſeruaretur: quod an
effecerimus, alij iudicent. Quãquam in
huiuſmodi argumento nullus quãtum-
libet florẽtis homo facundiæ, amœnita
tes ac gratias verborum oſtentare pote=
rit, nedum ego. Tu quãdo non medio=
crem animum ad bene ſperandum fe=
ciſti vir benigniſſime: has quæſo lucu=
brationes læta fronte accipias, & Guin=
terium inter cliẽtulos tuos annumeres.
Vale Lutetiæ. Sexto Calendas
Octobres.

INDEX PARTIVM HVMANI CORPOris, & morborum: qui in hoc libro continentur, eorum etiam quæ notatu digniora videbantur. in quo sciẽdum est, primo numero, folium: secundo, paginam indicari.

A

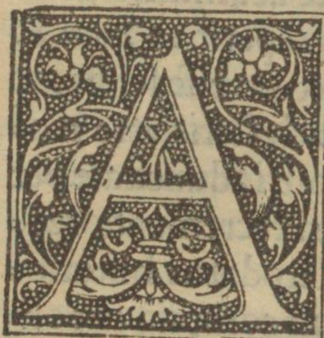
B

C

FINIS.

CLAVDII GALENI PERGAMENI INTRODVCTIO SEV MEDICVS, GVINTERIO IOANNE ANDERNACO INTERPRETE.

QVOMODO INVENTA SIT MEDICINA.

Rtiũ inuẽtiones vel deorum filijs, vel quibusdam eis propinquis, quibus dij ipsi primum omnes illas, artes inquam, cõmunicare dignati sunt, Græci ferunt acceptas. Hac igitur ratione Medicinam quoq; principem Aesculapium ab Apolline patre institutũ hominibus tradidisse aiunt. Vnde eius scientiæ inuentor extitisse videtur. Porrò ante illum ars medica nondum hominibus fuit cognita, nisi ꝙ veteres medicamentorum & herbarum, quas apud Græcos Chiron Centaurus, & ab eo eruditi heroes nouerant: Adhæc quales Aristeo, Melampodi, & Polyido ascribũtur, experimẽta quædã habuere. Apud Aegyptios sanè prętер herbas aliã quoq; medicamentorũ rationẽ in vsu fuisse, Homerus hũc in modũ testatur:

Fertilis Aegyptus rerũ, medicamina, partim
Optima mixturis, partim deterrima nutrit.

Iam vero ex cadauerum illa inciſione, quam in exequijs habere moris erat multa etiam quæ manu adminiſtrantur apud priores medicos inuenta eſſe dicuntur. Quædam ex caſu obſeruata fuiſſe: veluti ſuffuſis ſanguinem mittẽdum, inde quòd capra quæpiam ex ſuffuſione male habens, ſtipite acutiſſimo in oculum impreſſo, viſum receperit: Quin & clyſteris vſum ab ibi profectum eſſe ſcribunt. Hæc enim collo, tanquam clyſteris vtre marina Niliq́; aqua impleto, roſtri aduncitate per eam partem ſe perluit, qua recrementa reddi ſolent. Scribit etiam Herodotus hiſtoriographus quondam ægris in compita expoſitis, illos qui ijſdem aliquando morbis laborarant, referre ſolitos quibus vnuſquiſq; vſus ſanitatẽ recuperauerit. Atq; hoc modo ex multorum vſu ac experimẽtis rem medicam conflatam eſſe. Sed hæc quidem experiẽtia ratione vacua, nondúmq; rationalis fuit. Cæterum perfectam medicinam, & omnibus numeris abſolutam, veréq; diuinam Aeſculapius ſolus inuenit. Illam vero quæ inter homines verſatur, huius ſucceſſores Aſclepiadæ poſteris veluti hæreditario acceptam tradiderunt. Maximè Hippocrates, qui omnibus facile præcelluit, primúſque conſummatam apud Græcos medicinam in lucem protulit.

QVÆ MEDICINÆ PRINCIPIA.

Principia medicinæ tria sunt, vnū inuentionis, Alterum cōstitutionis, Tertiū interpretationis. Inuētionis medicinæ vetustissimū planè, citráq; rationem principium experientia est: quemadmodū apud Aegyptios, reliquósque omnes barbaros. Cōstitutionis autem sicut Asclepiadum medicinæ, ratio & experientia. Interpretationis, vt scribit Athenæus, vel traditionis, quemadmodum quidam dicunt, initium, naturalis est speculatio. Hippocrates sanè breuiter, inquit, medicę rationis initium primum natura est: nam inde Dogmatici auspicantur, quoniam ex ijs quæ secundum naturam sunt, illa quæ cōtrà habent possunt cognoscere. At sine naturalium cognitione illa, quæ à naturali habitu recedunt, nemo potest. Quinetiam in curatione naturæ rationem similiter requirunt: quandoquidem ex naturali auxiliorū potentia, quæ cuilibet morbo idonea sint, accipiunt. Qui vero ex alijs sectis rerum naturæ rationem demoliuntur, vtriq; à quibus præsidia adferēdi modum finxere, incipiunt. Methodici ex communi indicatione. Empirici ex obseruatione experimentorum. Qua enim ratione Dogmaticis medicæ rationis natura, eadem Empiricis experiētia cre

brò & ferè ſemper in ijſdem, & pari modo cõtingens, principium exiſtit. Ab hac ſiquidem hiſtoriam ſuam illorũ quæ auditu percontando didicere, exordiuntur. Adhæc ab alio ad aliud ſimile tranſeunt. Sed methodicis euidentium ſimilitudinis inſpectio, vel communitatum apparentium cognitio principiũ dicitur.

QVOT SECTÆ MEDICORVM, QVAE'QVE EARVM NOTAE.

Ectę medicorum tres ſunt: Rationalis, Empirica, & Methodica. Rationalis naturæ rationem præbet, & morborum cauſſas inquirit, & ſignis ad illarum inuentionem vtitur: curationem capit à contrario, prout cauſſæ exigunt. Nam contrariorum contraria ſunt remedia. Quatuor ergo ſunt quæ rationalẽ ſectam indicant: naturę, cauſſarum morbi, & ſignorũ ratio, poſtremo curationis modi indicatio. Empirica ad accidentiũ concurſus, quæ ægris adſunt, reſpicit, & cõuenientem eis curationem obſeruat, idq; nec morbo cognito, nec cauſſa comperta. Satis autem habet, ſi in accidentibus, quæ vſu ac experimẽtis didicit, adhibeat: quæq; auditu percontando adſequuta ſit: tum à compertis ad incomperta, ſimilia autem, vt apparent ſpecie tranſeat. Quæ enim ipſimet vſu ac experiẽtia in multis, & ſæpe in ijſdẽ, &

pari modo obſeruarũt:aut quæ caſu quopiam deprehenderũt eadem ſemper,& ſimilia, hæc confidenter vſurpant,non adeo curioſè,cuiuſmodi ſint facultatibus prædita, diſquirentes. Credunt vetuſtiſſimis,qui rerum per experimenta ſibi obſeruatarum,hiſtoriam vti vocãt memoriæ prodiderũt. Vtuntur etiam à ſimili tranſgreſſu ad ea quæ nondum explorarũt, cum ſimilia ſpeciei quæ ad manum eſt apparent:vt malua,blitum,teutlum,& lappatum. Itidem in cõtrarijs,vt cartilago & oryſa. Rurſus in omnibus arborum fructibus vt pirum, pomum cydonium. Notant Empiricam hæreſim,cõcurſus ſymptomatum,morbi,eiúſq; cauſſæ ignorantia: dein medicaminum conuenientium per vſum cognitio:poſtea expertorũ antea,collectio:nouiſſime à ſimili tranſgreſſus. Methodica eorum quæ in morbis ſimilia ſunt, contemplatrix eſt. Omnes enim particulares affectus ad generales duos reducunt:adſtrictum,& fluẽtem: quæ communia vocant. Cognoſcũt ea ex obortis corpori affectionibus,in vtroq; euidẽter cõſpicuis. Quare notas non deſiderant illorũ, puta compreſſum corpus ex denſitate fluoriſq; eius retentione: tum ex cuiuſlibet inſignis recrementi impedimento fieri. Solutum vero ex ſummæ cutis raritate, & ſenſilium cuiuſque particulæ

excrementorum fusione. Duplicem igitur curationis speciem generales duo corporis morbi ipsis indicant: nempe si corpus adstrictum est, digerendum esse: si profluuio laborat, comprimendum: si vitium mixtum habet, occurrendum subinde vehementiori malo. Cæterum communia omnia nominant euidentia: Horum affectus, adstrictum & fluēs: curationem, resoluere & tenere: tēpora, initium, incrementum, vigorem seu statum, & inclinationē. Porrò medicinæ, quæ manu medetur, communia, in eius ablatione, quod à natura alienum est consistit. Duplex enim alienum, est vel extrinsecus, vel in corpore. Extrinsecus rursus dupliciter, illius quod in corpore est, tres numerantur species. Atqui extrinsecus, vt spina, telum, & quodcunque aliud id genus existit, summam eductionem ostēdit. Eorum quæ in corpore sunt, aliud loco alienum, vt suffusio, eluxatio, & fractura: quæ trāspositionem vel restitutionem in proprium locū indicant. Aliud magnitudine, vt abscessus omnes, scroti tumores, verrucarum quædam genera, quæ ἀκροχορδόνας Græci vocāt, phymata, & condilomata: quorū nonnulla diductione sola vti, nōnulla summa superfluorum ablatione, demonstrantur. Aliud defectu alienū, non vt superuacaneum, sed veluti deficiēs, di-

citur, cuiusmodi mutila, & curta omnia: sicut in labris oculisq; cernitur. Vnde quidam λαγωφθάλμοι, & λαγώχειλοι nominãtur. Pari modo etiam se habent fistulæ, & profunda vlcera, sinus, aliáq; huiusmodi omnia quæ ex defectu repletionem desiderant. Iam vero chirurgi quatuor habent cõmunia. Adhæc speciem quam προφυλακτικὴν, id est præseruatricem appellant. Apponitur autem & ipsa communibus ad venena, & pestiferas omnes feras, quæ virus iaculantur, volatiles, terrestres, & aquatiles. Nam commune omnium genus, vt sint exitialia, non tamẽ ad astrictum & fluens, sed aliud præter hæc genus referũtur. Proinde curandi ratio alio communi, quod prophilacticum vocant, cõtinetur. Notæ Methodicorum hæresis prima similium in euidentibus consideratio, sed non in latentibus seu abditis, quẽadmodum rationalis sectæ. Hoc vnum intercedit discriminis, ꝙ in illa quoq; similium inspectio, sed in obscuris cõsistit. Secunda, quòd ex similibus euidẽtium, affectus, auxilia, tempora, particularia omnia ad communia reducit. Attamen non euidentibus tantum Empiricorum more animaduertunt, sed particularibus, nullo generali cognito, insistunt. Tertia est ex cõmunium indicatione curatio accepta: nec caussis, vt rationalibus in vsu est,

expoſitis: nec auxilijs quæ experimentis comprobata ſunt, in accidẽtium ſyndrome, vt Empirici faciunt obſeruatis.

QVI TRIVM SECTARVM PRINCIPES EXTITERINT.

Ationalis ſectæ & author, & princeps Hippocrates Cous fuit. Poſt hũc Diocles Caryſtius, Praxagoras Cous, Herophilus Chalcidonius, Eraſiſtratus Chius, Mneſitheus Atheneus, Aſclepiades Bithynus, Cienus, qui & Pruſias dictus eſt. Empiricæ præfuit Philinus Cous, qui primus eam à rationali ſeparauit, occaſione ab Herophilo ſuo præceptore accepta. Cum autẽ ſuam hæreſim principem eſſe vellent, Acronem Acragantinum quo rationali eſſet vetuſtior, ei dediſſe initium dixerũt. A Philino Serapion Alexandreus ea ſecta floruit. Dein Apollonij duo, pater & filius Anthioceni. hos ſecuti Menodotus & Sextus accuratè eam coluerũt. Methodicen Themiſon Laudiceus Syrius incepit, quæ ab Aſclepiade rationali deflectẽs ad methodicæ ſectæ inuentionẽ ſe contulit. Theſſalus Trallianus eã abſoluit. Poſt hos Mnaſias, Dionyſius, Proclus, Antipatrus. In ea autẽ nonnihil diſſenſerunt Olimpiacus Mileſius, Menemachus Aphrodiſeus, & Soranus Epheſius. Fuerũt nonnulli

ἐπισυνθετικοὶ apud Græcos nominati vt Leonides Alexandreus: quidam ἐκλεκτοὶ, vt Archigenes Apameus Syrius.

MEDICINA SCIENTIA NE SIT, AN ARS.

Ationales aliqui vt Eraſiſtratus, medicinam partim ſcientiam, cuiuſmodi eſt abditarum & morbos continentium cauſſarum notitia, tum euidẽtium & naturalium actionum, partiúmq; interiorum: Partim coniecturam vt curationem & ſigna, habere cenſuerunt. Methodici in vniuerſum ſcientiam ipſam eſſe aſſeuerant. At vtriq; à vero, maximè methodici aberrant. Sciẽtia enim eſt conueniens, firma, & nunquam à ratione declinans cognitio: eam neque apud philoſophos, præſertim dum rerum naturas perſcrutãtur, inuenias. Multo ſanè minus ĩ re medica: imò vt verbo expediam, ne ad homines quidem venerit. Quamobrem medicina ars merito dici poteſt: ſiquidem artis nomine comprehenſionum & opinionum ad finem quendam vitæ ſpectãtium collectionẽ intelligimus. Comprehenſiones igitur humanas, & quæ numero conſtitutionẽ quandam procreare queant, præcipue counitas, hoc eſt ſibi concordes ac conſonas, cohærentéſq; medicina habet: quo

ſit,vt artis vocabulũ, cuius definitio pulchrè ei conuenit,optimo iure commereatur.Comprehenſionéſq; in ea ad vitæ commoditatem pertinent:Quippe ſeruare homines ſaluos,& ægros reſtituere,ad vitam ſpectat.Sed artium duplex eſt differentia:quædam à ſe abſolutionem conſequuntur,vt fabrilis,nauium compactoria,ædificatoria. Quædam finem ſuum cui ſcopum deſiderant:cõtingunt autem non ſemper, ſed plurimum. Vnde coniecturales quoque dicuntur,ex quarum numero medicina fuerit:quemadmodum rhetorica,gubernatoria, & ſagittandi ars. Eſt & alia differentia duplex: quoniam aliquæ dum fiunt,ſunt: ſimulatque ab actione deſtiterint, nihil quod perfecerint oſtenditur: cuiuſmodi ſaltatoria, cythariſtica,palæſtrica,& quæuis alia ars muſica. Nonnullæ in actione euidens opus planè nullum habent,ſed tanquam futuri cuiuſdam præparatoriæ exiſtunt. Vbi vero à functione ceſſauerint,tunc quid effecerint,apparet: qualis ſtatuaria, pictoria,& fabrilis: tum aliæ quarum opera poſt actionem perdurãt. Inter has medicinam quoque numeres licet. In medendo enim nondum eius finis innoteſcit:quippe quę aduerſus morbos ſemper laboret.At vbi curationem abſoluerit,tunc hominis ſanitatem reſtituiſſe videre eſt.

QVID SIT MEDICINA.

Efinitionibus rationales vſi ſunt, deſcriptionibus Empirici: de quibus quæſtionem inſtituere philoſophis ſolum cõuenit. Quãquam veteres etiam medici hoc ferè modo medicinam ſimpliciter vel definierunt, vel deſcripſerunt. MEDICINA eſt, Hippocratis ſententia, adiectio & ablatio. Adiectio quidem deficientis. Ablatio ſuperantis in hominum corporibus. Quam enim definitionem medicinæ nõnulli putauerunt, reuera non eſt, ægros videlicet morbis non prorſus liberare, dolores lenire, morbiq́ vehementiam retundere, malo victis manum nõ admoliri. Artes ſiquidem ex his quæ poſſunt, definitionẽ ſortiuntur, non econtrario. Quoniam illa, quæ neutiquã fieri poſſunt, recẽſet, non ex ijs quæ adſunt, artes definit. Recentiores huiuſmodi definitionem vſurparunt. Medicina eſt ſcientia, ſanitatis conſeruatrix, morborum repultrix. Verum ſecus habet. non enim ipſa hæc efficit, ſed ex illis quæ efficit hæc proueniunt, idq́ non ſemper. Quapropter non ex his, ſed illis quæ ab ea ſemper accipiuntur, conſtituta eſt. Hæc autem ſunt adiectio & ablatio. Proin id Hippocrati medicina eſt, cuius vſũ ad præſentem hominum ſalutem tuẽdam, amiſſam

recuperandam requirimus. Ex illis ergo quæ ſemper facit conſtituitur, non ex his quæ illinc fieri ſolēt. Aliud nanqꝫ ars, aliud eius finis eſt. Hunc autem non affectat illa, ſed quod circa ipſam eſt ſcilicet, neqꝫ id perpetuo. Quò fit vt quouſqꝫ hoc non aſſequitur, non finis eius, ſed ſcopus dicatur. Cum autem contigerit, finis. Ita gubernatoria & ſagittandi ars non à fine, quem non ſemper contingunt, ſed quibus conſtitutæ ſunt, & per quæ, vt finem aſſequantur, functiones obeant, definitionem ſortiuntur. Quæ omnibus ferè poſt Hippocratem proba eſſe videtur. Herophilo medicina eſt ſcientia ſalubrium, inſalubrium, & neutrorum. Trium enim horum in illa cognitio eſt, Salubrium quæ corporis conſtitutionem ita gubernãt, vt ex eis pulchrè inuicem aptatis, ſanitas concilietur, Inſalubrium quæ ſalubrem ſtatum diſſoluunt, Neutrorum omnia ſunt auxilia, quæ ægris adferuntur. Hæc enim priuſquam à medico excepta ſint, neutra, hoc eſt nec ſalubria, nec inſalubria ſunt.

QVOT PARTES MEDICINÆ.

Rimariæ medicinæ partes ſunt, rerũ naturæ contemplatio: Cauſſarum morbos continentium notitia: Sanitatis tuẽdę ratio: Signorum obſeruatio, & medendi mo-

dus. Græci ſic vocant: φυσιολογικὸν, ἀιτιολογικὸν, ὑγιεινὸν, σημειωτικὸν, & θεραπευτικὸν. Athenæus pro ſignis materiam conſtituit, quæ in medicamẽtaria parte verſatur. Sine illa nanq; mederi quis poſſit? Indiciorum obſeruatio curandi rationi neceſſaria, non tamen ipſa eſt curatio. Materiæ enim beneficio curatio abſoluitur: atque altera alterius poſcit opem. Signa vel citra curationem ad cognoſcendum quæ mederi queas, & quæ minus, neceſſaria ſunt. Adhæc faciũt ne inſcius ijs qui medicinæ nullum locum reliquerunt, manum admolitus erroris notam incurras. Iam vero quinq; harum partium medicinæ, cuiuſq; diuiſio quædam anguſtior eſt. φυσιολογικὸν itaque pars dicitur, in qua de hominis natura diſſerimus. Conſtat autem, ſi diuidas, elementorum notitia, quibus homo componitur: tum generationis fœtus, & formationis: Præterea interiorum & exteriorum corporis partium ſpeculatione, cum mortuorum cadauera incidimus, oſſiúmq; rationes perſcrutamur. ἀιτιολογικὸν, in qua ea quæ præter naturam ſunt inquirimus: morborũ cauſſas, accidentium concurſus, affectuũ ſtatus diligenter indagamus. His enim incognitis, nemo rectè nouerit quo modo morbos curare conueniat, qui vnde hi ſint ignoret. ὑγιεινὸν ſanitatẽ tuetur, tum præ-

cauet quò minus corpora in morbos incidãt. Vbi inciderint, ad sanitatem reducat. Σημειωτικὸν præteritorum cognitionẽ, præsentium inspectionem, & futurorũ præsagia continet. Θεραπευτικὸν, id est curãdi facultas in tres partes diducta est: vt vna esset quæ victu, altera quæ medicamentis, tertia quæ manu mederetur.

AN MEDICINÆ DIVISIO IN QVINQVE PARTES DIDVCTA NECESSARIA SIT.

Roinde rerũ naturæ cognitio necessaria est hoc potissimũ nomine, ꝙ nisi naturalibus antea cognitis, ea quæ à naturali habitu recedunt, cognoscere queas nũquam: nam præter illorum naturam morbi cõsistũt. Caussarum vero morbos continentium notitia non minus desideratur, vt affectuum origines, quibus resistere conuenit, intelligamus: tum ipsos affectus, eorúmque status à veteribus appellatos cognoscamus. Vtilis sanè symptomatum affectibus incumbentium cognitio est: nam ab horum concursu, quem Empirici συνδρομὴν græcè vocant, corporis vitia speciem nanciscuntur. Quanquam ijdem Empirici in syndromis quæ cuiqꝫ accidenti conueniant, obseruarũt. Methodicis curationem affectus indicant: quemadmodum rationalibus

cauſſæ. Licet ipſi nihilo minus tum affectus, tum cõcurſus inquirant. Totum autem cauſſis attribuunt, quarum nõnullæ προκαταρκτικαί, aliæ προηγούμεναι, quædam συνεκτικαί, quędam συνέργαι, reliquæ συναίτιαι, Græcis nominantur. Προκαταρκτικαί, igitur ſunt euidentes Latinis dictæ, quæ dum aduerſam valetudinem crearunt, ſeparantur: vt frigus, laſſitudo, calor, cruditas. Προηγούμεναι, id eſt præcedẽtes, ſiue internæ, quæ ab euidentibus vel præparantur, vel coadiuuantur: vt ſanguinis abundantia nutrimenti copiæ ſoboles eſt. Præcedit autem Eraſiſtrati coincidentiam, quam Græci τὴν ἔμπτωσιν nominant, quæ omnium morborum cauſſa eſt coniuncta. At citra præcedentem nulla eſt. Συνεκτικαί, id eſt coniunctæ ſiue continentes, quæ permanent poſtquam morbum excitarunt, hoc eſt cum præſentes ſunt, & affectus eorum aſſunt: cum increſcũt, affectus augentur: cum decreſcunt, minuuntur: & cum deſinunt, finiuntur. Συνέργαι, id eſt coadiutrices quæ ſua virtute morbum efficere non poſſunt, ſed alterius auxilio: vt libido articularem morbum promouet: & remigatio ſanguinis eruptionem fouet. Συναίτιαι, hoc eſt cohærentes, ac quaſi dicas concauſſæ, quæ etſi affectum ſua vi poſſunt generare, alteri tamen cohærẽt: vt lapis in veſica, & inflamma-

tio. Porrò ſalubris illa pars non ſolum vt pars medicinæ, ſed tanquã potior ei quæ medetur, præponitur. Multo enim præſtat ne quidem morbum prorſus admittere, q̃ morbo liberare: quemadmodũ gubernatori longè præſtabilius eſt ante tempeſtatis exortum iter abſoluere, q̃ fluctuatum periclitatúmque euadere. Atqui differunt rurſus in ea parte, quã ὑγιεινὸν Græce appellauimus, ſanitatem tueri, & morbos longius proſpicere. Etenim cõſueta victus ratione primum adminiſtratur: alterũ medicinæ auxilijs ad præuidendam futurã ægritudinem, & præſentẽ diſcutiendam indiget: ſiquidem quæ iam ortis affectibus medicãtur, eadem quoq; prius q̃ oriãtur, prohibẽt illos conſiſtere. Similiter artis pars, quã iuniores medici ἀναληπτικὴν, tanquam refectricem appellant, differẽtiæ cum illis nonnihil habet. Qui enim reficitur & recreatur, nondum à naturali habitu receſſit, nec in eo eſt, ſed iam priore morbo defunctus, ad ſequũdam valetudinem reuertitur. Quamobrem aliam rationem ſalubrem deſiderat, nec medicamẽtariam (non enim ægrotat) nec eam qua ſani vtuntur, vt qui nondum abſoluta fruatur ſanitate. Quò fit vt nec qualitate, nec numero pari cum ſanis cibũ poſſit aſſumere. PRAESAGIENDI pars medicinæ, curationi morborum per

victum ſummè eſt neceſſaria: nam præterita & præſentia ad morbi cauſſam inueniendã diligenter inſpicimus. Inſuper magna eius neceſſitas eſt ad præſagiendum, mors, an ſalus expectanda ſit. Pari modo medicina quæ manu medetur, tum illa quæ medicamentis auxiliatur, ſine indiciorum obſeruatione nõ abſoluitur: quippe præſagia eodem modo deſiderant, quibus ſcias quæ curationem non admittunt, quæq́; eam recipiunt quidem, ſed vehementer aut offendunt ægrum ſi curentur, aut è medio tollunt. Iam vero medicina trifariam diuiſa eſt: vna victu, altera medicamẽtis, tertia manu medetur. Prima auxiliorum, quę digerendi, apponendi, & concoquẽdi facultatem habent eſt adminiſtratio. Omnibus quidem ægrotis, ſed præcipue febrientibus in vſu eſt. Secũda inciſionibus, vſtionibus, & oſſium reſtauratione homines curat. Tertia tenuibus medicamentis interiores affectus & exteriores ſanat: interim eius quæ victu morbos curat, interim illius quæ manu medetur mutuũ requirit auxilium: quemadmodum hæ duæ medicamentis nonnunquam vtuntur. Itaque à rerum naturę contemplatione, ſuperioribus paulum intermiſſis, auſpicabimur: quoniam nec in ſanis ſequũdam valetudinem tueri, nec in ægris morbi originem ſiue cauſſam cogno-

ſcere,nec ſignis quid deprehendere,nec curationem admoliri rectè poſſis:ignorãs quibus homo elementis conſtet,& quomodo his immutatis à natura quam obtinebãt prius,morbi naſcantur.

DE ELEMENTIS HVMANIS.

Onſtat homo ex primis mũdi quatuor elementis, igne,aere,aqua,& terra,naturalium cum Hippocrate cõſenſu.Non ꝙ ex his ipſis,ſed pro portione eis reſpondentibus conſtituatur. Atqui Hippocratis ſentẽtia, dum diſſoluitur, in hæc prima reuertitur: & quodque in ſuam ipſius naturam,homine vita defuncto, redire neceſſe eſt:Siccum in ſiccum,frigidum in frigidum,calidum in calidum, humidum in humidum.Huiuſmodi vniuerſorũ animantium natura eſt, omnia ſimiliter oriuntur & deſinunt.Conflatur enim ex his prædictis eorum natura,& in eadem finit.Vnde ſingula originem nacta ſunt,eò quoqꝫ recedunt,quemadmodum Homerus hiſce verbis innuit:Vos aqua,vos tellus cunctos aliquando tenebit.Cæterũ hominem ex propinquis & humanæ naturæ vicinis quatuor humoribus, ſanguine,pituita,bile tum flaua,tum atra conſtitutum eſſe phyſici pronũciant: quoniam in prima ſui formatione ex genitura & ſanguine mẽſtruo

fœtus auſpicium cæpit. In his autem quatuor humores erant. Qui ex tribus, ijsq́ꝫ compoſitis hominem prodijſſe cenſent, hæc proponũt initia: humida, ſicca, & ſpiritus: quę Hippocrates Græcè συνέχοντα, συνεχόμενα & ὁρμῶντα appellat. Ea ferè Latinis ſonant continentia, cõtenta, & quibus animi impetus debetur. Continentia igitur ſunt ſolida omnia, vt oſſa, nerui, venæ, arteriæ: ex quibus & muſculi, & carnes, totáqꝫ corporis moles cõflata eſt. Adhæc interiorum exteriorúmqꝫ concretiones. Contenta vero humida ſunt, quæ in vaſis per tota corpora diſperſa feruntur. Atqꝫ hæc quatuor prædictos humores vocat Hippocrates. Animi appetitionem ſpiritus ducunt: quos veteres tres, animalem, naturalem & vitalem, numerant. Stoici quartum quendam inuehunt ἑκτικὸν, quem habitum interpretantur. Eraſiſtratus vaſa triplicia, neruos, venas, arterias, omiſſis ſpiritibus & humidis, tanquam initia & totius corporis elementa conſtituit. Nam duplici materia regi animal affirmat, ſanguine tanquam alimento, ſpiritu tanquam naturæ functionibus obeundis coadiutore. Non autem ea vt principia intelligit. Multæ ſanè aliæ partium ſpecies non ex tribus illis compoſitæ inueniũtur: vt cerebrum, medulla, atqꝫ oſſa omnia. Cerebrũ igitur vel medullam nu-

trimenti parenchyma, quaſi adfuſionem exponas, audet appellare: ſicut adipem iocineris, lienis, & pulmonis conſiſtentiam. At oſſa neque nutrimenti parenchymata, neq; ex prædictis vaſis triplicibꝰ compoſita eſſe dicere poſſit. Aſclepiadi hominis elemẽta ſunt corpuſcula manantia, & inuiſibilia foramina. Secundum Athenæi ſentẽtiam non quatuor illa prima corpora, ignis, aer, aqua, terra, ſed eorum qualitates calidum, frigidum, ſiccum, & humidum. Ex quibus duo cauſſarũ efficientium munere fungũtur, puta calidum & frigidum: duo materialiũ, ſiccum & humidum. Quintum vero ex Stoicorũ opinione introducitur ſpiritus cuncta penetrans, à quo omnia continentur & gubernantur. Hippocrates cum trifariam hominis elementa diuiſiſſet, in continentia, cõtenta, & ea quæ animi impetum regunt: quibus omnia poſt eum aſſerta elementa comprehendit: adhæc rerum naturæ contemplationem, & morbos generantium notitiã, haud ſcio quomodo ſucceſſores eiꝰ vnam illam reuera diuinam Aeſculapij medicinam in tres partes diduxerunt: genuinas ab ea ſeparauerũt. Alij enim tum ſanitatis, tum morborum cauſſam humidis attribuere, vt Praxagoras & Herophilus. Alij duris corporibus, vnde initia & elementa ſumpſerimus: vt Era-

ſiſtratus & Aſclepiades. Athenæi vero & Archigenis imitatores ſpiritũ tantum ea penetrante, tum naturalem habitum conſiſtere ac gubernari, tum morbos vniuerſos hoc prius offenſo creari dixerũt. Vnde & pneumatici tãquam ſpiritu laborantes nuncupantur.

EXTERIORVM CORPORIS PARTIVM APPELLATIONES.

HVmani corporis partes, earúmq; nomina primus Ariſtoteles docere ſimul & ſcribere inſtituit. Temporis autẽ proceſſu medicis quoq; ipſis poſterioribus de iiſdem tractare operæprecium viſum eſt: non vt dedita opera quanque particulam oſtenderẽt, ſed ex appellatione ſufficientẽ earũ notitiam haberent. Quorum in numero maximè fuerunt Eraſiſtrati ſectatores, Apollonius Memphites, & hoc prior Xenophon. Diuidunt igitur totum corpus Aegyptij quadrifariam: in caput, manus, thoracẽ, & crura. Alij has quatuor partes in plures diducunt, nempe in alias totius, non vt illarum particulas. CAPITIS igitur tota latitudo pars ipſius corporis dicetur. Huius particulæ ſunt hæ: Anterior ſupercilia excedens, pilis vacua, inter vtranq; aurem ſita, FRONS nominata. Hac ſuperior capillis intecta, SINCIPVT. Partem inter vtrunlibet oculum,

& aurē poſitam TEMPORA appellamus. Media īter occiput & ſinciput eſt VERTEX. Vnde velut à cētro circulus pilorum prouentus exiſtit. Poſt verticem à poſteriore capitis parte aduſq; tendines OCCIPVT deſcēdit. A priore ſub tota fronte, auribus, oculis, naſo, & ore ad mentum vſq; circunſcripta à ſupercilijs incipiens FACIES dicitur. Vbi enim frons à ſuperioribus deſcendens deſinit, SVPERCILIA, ceu termini eius eminentes, & pilis conſiti eam excipiūt. In quibus autem finibus frons tempora contingit, ibi AVRES ſitæ ſunt: quarū pars exterior AVRICVLA dicitur: parte conſtat ſuperiore pinna, inferiore fibra. At interior pars forma anfractui cocleæ ſimilis deſinit in os, quod auriculam planè imitatur. In huius medio rotundum foramen, ſeu meatus auditorius ad CEREBRVM pertendit. OCVLI ſupercilijs ſubiacent, quorum partes ſuperius inferiúſq; interiores tunicas contegentes PALPEBRAE appellantur. Committuntur inuicem crebro & extremo tactu ad viſus recreationē: & ne quid extrinſecus de inſperato oculis incidat. Maximè verò, quemadmodum in ſomnis, viſoriæ virtutis auertēdæ gratia, quò melius homo conquieſcat. Extremum ambitum genæ ſuperioris antiqui CILIVM vocauere. Vtriuſq; pi-

los Græci βλεφαρίδας ab origine ipſorum nominant. Facti autem in hoc ſunt, vt viſorium ſpiritum, vel, vt quidam aiunt, radios ab exteriore parte effuſos perſpiciendi gratia dirigāt. His itaq; elapſis, vel retortis, nequaquam animans ſimiliter vel rectum, vel longum videre poteſt. Interiores oculorum termini ſuperioris, inferiorisq; palpebræ communes anguli ſunt: alter iuxta naſum, iuxta tempora alter: hic paruus, ille magnus. Quod in horum medio cōſiſtit OCVLI CANDIDVM. Huius rurſus medium iris circulus coloribus varius occupat. Vnde quoq; nomen à cæleſti illa iride nomen accepit. Humor oculi interior quo videmus PVPILLA eſt. Quod eā ambit NIGRVM dicitur. NASVS oculos interiacet: eius partes vtrinq; ſitæ NARES vocantur, quibus aerem reddunt animantia & accipiunt. Exteriores autem partes PINVLAE ſiue ALAE nominantur. Quod autem nares diſcriminat, INTERSEPTVM vocamus. In vtraque naſi parte ſub oculis quædam ſita, propriè CONCAVA nūcupamus: vnde quidam nomen ſortiuntur. In morbis enim hæc attolluntur ob hominis cruditatem vel nauſeam. His autē ſuperiores inter naſum & aures MALAE, priſcis etiam GENAE dicūtur: quæ bene coloratis & ingenuis pudore ſuffu-

ſis rubent. Hinc MAXILLAE ad mentum vſq; deſcendũt,& partes ipſius extremæ quaſi bicornes ſunt. MENTVM id omne eſt,quod labro inferiori longa orbiculatim figura ſubiacet. Extrema pars malarum ſub naribus μύσα Græcis, Homero ὑπόνη appellatur. Quod intra labra deſcribitur,& ab eis conſtituitur & continetur, OS eſt: Videntur enim hæc quaſi connata,pòſt diducta os efficere:quare etiam veluti nuper diuiſa apparẽt. Caput CERVIX excipit: huius poſteriores partes recti valentéſque nerui,quos Græci τένοντας appellant, poſſidẽt. Dein ſub ceruice SCAPVLAE prominent,quarum verticem ἀκρώμιον Græci nominant. At à ſumma coſta paulo interius q̃ ea media eſt, CLAVICVLAE excreſcunt. Hinc HVMERVS vtrinq; incipit. Superius humeri caput verticulatis ſcapularum oſſibus inſeritur. Inferius brachio iunctum, CVBITVS quoq; Latinis vocatur. Cuius exteriorem partem Attici κορωνὸν & ὠλέκρανον nominãt. Dein BRACHIVM cõſtat RADIO & CVBITO,quo & homines metiũtur. Vbi hi coeunt,manuíq; iunguntur, VOLA eſt. Oppoſita eius pars μετακάρπιον,nomen latinitate necdum donatum. Inde recta quinq; oſſa ad digitos tendentia PALMAM explent, à quibus ipſi DIGITI oriũtur: Græci κονδύλους

appellant. Digitorum maximus POLLEX est: ἀντίχειρ Græcis quasi manus altera dictus. Post hunc INDEX. Dein MEDIVS. Hunc MEDICINALIS sequitur, à medicis nomẽ sortitus. Postremus MINIMVS dicitur, ꝙ omnibꝰ & corpore & virtute sit inferior. Itaque à vola MANVS incipit: mox palma assurgit, cuiꝰ pars opposita ὑποτέναρ Græco nomine vocatur, Latino carens. Verum vnde digiti procedunt, PECTEN manus est. Quod mediũ manus est, κοῖλον Gręcis dicitur. THORAX ea pars appellatur, quæ à collo ad pudenda vsq; protendit. In hoc sub osse pectorali & alis vtrinq; costæ sunt. In harum medio PECTVS. Huius rursus medium vsque ad cartilaginem, sub qua ventriculi os delitescit, στέρνον Græcis dicitur. Hinc OMENTVM oritur. Quæ sub ventriculi ore ad partem exteriorem apparent, PRAECORDIA nominamus: Græci ὑποχόνδρια. Sunt autem MVSCVLI, qui expansi membranæ prætenui veluti araneæ, quã περιτοναίον Græci nominãt, subiacent: Extrinsecus vero cutem cõtegũt. Aequiuoco autem vocabulo etiam interiora viscera vocamus præcordia: sed exteriora proprio. At vniuersa hæc omẽtum comprehendit. ILIA autem inter vtrunq; latus consistũt. Ventris medium occupat VMBI-

LICVS. Inde ad pubem ſpacium Græcis ἦτρον vocatũ eſt. Poſtea PVBES ſequitur. Vbi thorax finem, maſculorũ NATVRALIA principium ſortiũtur: tum fœminarum ad femoris vtriuſq; proceſſum, vt ſub hoc occultẽtur. Maris COLES poſtremo thorace propẽdet. Sũmitas eius GLANS: cutis quæ eam contegit PRAEPVTIVM dicitur. Inferior pars in longitudinem vergens ῥαφὴ Græcis hactenus vocata eſt. Quæ vero aduſq; ſedem producitur, ταῦρος. Subiacẽt membro genitali gemini TESTES, foris & intrinſecus. Cõmunis deinde vtrique, omnibúſque interioribus ſinus eſt, qui iam conſpicitur à nobis, ὄσχεον Græci, noſtri ſcrotum vocant. Muliebris autem pudẽdi (ſic enim nominaui ipſum) ſinus pilis decoratus, græcum nomen κτεὶς obtinet. At quæ ſinum ambiunt, alæ vocantur. Inter has autem caruncula quæ bifariam excreuit, græcorum lingua νυμφὴν, noſtra colliculum appellare licet: quem ꝙ multo promineat, Aegyptij in virginibus excidere conſuerunt. Porrò in ipſius naturalis collo muſculus eſt, quo vrinam cum lubet retinemus: ANNVLVS à figura: Ab officio FIBVLA vocatus eſt. Cæterũ poſteriores corporis partes, quæ collo ſubiacent, hunc ſitum & appellationem habent. DORSVM ponè pectus eſt, cuius vtrinque

duo ſcapularum oſſa, noſtri SCOPTVLA operta, Græci ὠμοπλάτας nominant. Media ad amuſſim pars à capite ad nates vſq; SPINA dicitur. Huius partem quæ recto tramite lumbos diuidit, ἀκνηστὴν Homerus nominauit in hoc hemiſtichio κατ᾽ ἄκνηστην μέσα νῶτα. Spinam LVMBI quibus ſuccingimur, excipiũt. OS SACRVM eius terminus eſt: in cuius vtraque parte COXAE ſunt: in his NATES: quoniam quæ his ſubijciuntur, maxima oſſa ſunt. Inde carnoſæ ipſis partes ſubmittuntur. Quorum GIBBAE partes, quòd orbiculares ſunt σφαιρώματα, ceu modo circulorum factę, Græcis nominãtur. Inde corpus vnũ in duos exit proceſſus. Nam femora à coxis ſtatim oriuntur. Vbi vero illa committuntur cruribus, nodúmque efficiunt GENVA nominamus. Eorum partes ambientes quæ deorſum ſpectãt POPLITES. Ipſum autem CRVS ab exteriore parte SVRA, priore TIBIA recte nominatur. Poſtremum cruris in vtrunq; latus excedens TALVS eſt: ab hoc PEDES propriè appellantur: quibus etiam mẽſuram ſibi aliam homines in altum tollentes inuenerunt. Pars poſterior CALX: prior diſcreta in digitos quinq; eſt, Græci τάρσον vocant. Interior autem quaſi pedibus inuicem ſe aſpiciẽtibus à talo verſus magnum digitum pro-

cedens, nominis adhuc Latini indiga πεδίον Græcis appellatur. Sub hac PLANTA eſt, qua ſolum cõtingimus. Cuius concauum Latinum etiam nunc nomen deſiderat, Græcis κοῖλον eſt. Quod poſt hoc ad digitos aſſurgit, PECTEN pedis nũcupatur. Plantæ palmis, digiti digitis, vngues vnguibus reſpõdẽt. Non autẽ eadem ſortiti nomina: quoniam nec eoſdem præſtant vſus: quanquam aut numero, aut ſitus ordine conueniunt.

INTERIORVM ANATOME.

EXteriorũ corporis partium enarratio præter vſum anatomes vocabulum vſurpat. Eſt enim rationis ſingularum partium cum naturali earum ſitu, ordine, & vſu, quem animanti exhibent, & propria appellatione, de qua verba fecimus, explicatio. Interiorum vero propriè naturalis declaratio inciſionis nomen meretur. Siquidem oculis eas indicatas eſſe, inſectio non eſt, ſed cuiuſq; notitiam ratione accepiſſe: & naturales actiones quomodo ipſas obeãt didiciſſe. Præterea quẽ inuicem contextum viſcera, aliæq; corporis partes venarum beneficio obtineant. CEREBRVM itaque ex nullo eorum quæ prædiximus principe vaſe compoſitum eſſe videtur Eraſiſtrato: eóq; nutrimenti quaſi affuſionem

ipſum vocat. Eſt autem corpus ſimplex, atq; ob id omniũ quæ humano continentur corpore & ſummũ, & princeps. Quapropter Plato & Hippocrates animi principatum in eo conſtituunt. Comprehenditur ſanè membranis duabus. Vna prominenti, eiq; cõtinua χορόειδης Græcis appellatur. Altera hanc ſuperans caluariæ quibuſdam partibus magis adhæreſcit. Sed hæc neruoſior, illa venoſior exiſtit. Ex ſuperiore illius parte venæ nutrimentum à corde iuxta arteriarũ baſim acceptum in id deriuant. Ex inferiore nerui principium capiunt, & animi functiones vniuerſo corpori communicant. Neruorum autem ſpecies duæ ſunt: Vna mutuos oſſium connexus tuetur: Altera ſentiendi mouendiq; pro arbitrio facultatẽ corpori trãſmittit. Atq; hinc etiam muſculorum prouentus eſt. Oculorum meatus & ipſi ab ima cerebri parte proueniunt: & per eos viſorius ſpritus oculis impartitur. Inde vero nares etiam proceſſus habẽt, per quos & odoramur, & cerebrum expurgatur. Ad aures proceſſus non ſunt. Verũ à poſteriore parte tenuis membrana, quam Græci μήνιγγα vocant, perforata eſt: Adhæc quæ σκωλικόειδης dicitur ex eo loco proceſſum habet: per quam ſimiliter ipſæ repurgantur. In illius principio cerebri pars Græcis κωνοειδὴς appellata ſedem

habet. Iam vero illinc SPINALIS medulla incipit. Cæterum duos habet cerebrum ventriculos. Quorundam opinione vnum, vbi animi principatus desidet. At CALVARIAE ossa superiore parte sub cute, membrana, quæ per suturas è meningibus prodijt, περικράνειον Græci nominant, conteguntur. Atque hæc origo membranæ costas succingentis, ὑπεζωκότα nominant, & septi transuersi, & peritonæi, & denique illius ex toto quæ neruis cõstat. OCVLVS ex Hippocratis sententia habet duas tunicas, quas Græci μήνιγγας, quòd ex illis prouenerint, appellat. Recentiores tres ponunt: nonnulli quatuor. Ex quibus superior à Græcis κερατοειδὴς vocatur. Ea qua parte alba est, satis crassa, pupillæ loco extenuatur. Perspicit vbi nigra, vel cæsia, vel flaua apparet. Huic inferior adiũcta est media parte, qua pupilla est: modico foramine, concaua, circà tenuis, acino vuæ similis, quæ ῥαγοειδὴς à Græcis nominatur. Tertia retis modo, sinum habens ἀμφιβληστροειδὴς nuncupatur: nõnulli eam in summo quartam tunicam excipere tradũt, quam ἄδηλον ceu minus apparentem vocare consuerunt. Est etenim membrana minima simul & tenuissima: sed prior & secunda firmę crassæque tunicæ sunt: tertia vero & quarta tenuissimę. Quare Hippocrates priores solas cogno-

uit:oculus inquiens membranas duas habet. Porrò triplices hæ tunicæ humores continẽt. Hunc ab aquæ ſimilitudine ὑδατοειδὴς Græci vocant. Illum ὑαλοειδὴς, quòd vitro quiddam ſimile referat. Tertium χρυσταλλοειδὴς, à quo videndi facultas proficiſcitur. Palpebrarum interiores partes carnoſæ: mediæ cartilaginoſæ: Exteriores cute teguntur. At quoniam cartilago media dura eſt, adeps molliſſima tactu ſubiecta eſt: quæ frequenter exuperans, guttas parit. LINGVA maximè carnoſa eſt, in quam duplex neruorum genus ab ima parte cerebri prodiens inſeritur. Alij molles appellati, guſtandi ſenſum, Alij duri motum arbitrarium à principio ſuo deducunt. Ad huius radicem exigua in arteria ſub faucib⁹ ipſis eſt lingua, quæ cum ſpiramus attollitur: cum cibum potionémq; aſſumimus, arteriam claudit, ne quid in eam delabatur. Cuius rei quoq; cauſſa tonſillæ numero quatuor creatæ ſunt: duæ ad linguæ radicem, vtrinque conſpicuæ: duæ penitius his minus prominẽt. Nominantur eędem etiam Græcis παρίσθμια, quoniam locus in quo ſitæ ſunt, maximè iſthmo, cum per inflammationem intumuerũt, figura reſpondent. Nam quum tribus rebus animantium vita teneatur, cibo, potione, ſpiritu: ad hunc quidem percipiendum, nares, os, fauces,

aſpera arteria, & pulmo partes ſunt aptiſſimę. Nares ſanè & os reſpirationi ſeruiunt. Gurgilio ne frigidus in fauces aer cumulatim irrumpat: Aſpera arteria, vt eundem in pulmones deducat, quorum in pectore ſedes eſt: per hos omnis fit reſpiratio: ſubmittentes quidem ſe, vt ſpiritus emittatur: attollentes vero, vt animam recipiãt. Quare vſu ſimilitudinẽ quandam cum fabrorum officinis habere vidẽtur. Figurã vero vngulæ bubulæ ſeruãt. Porrò ex ſpiritu quicquid vtile, ac vitæ neceſſarium in pulmonibus elaboratũ eſt, ad ſiniſtrum cordis ventriculum defertur. Quicquid inutile eſt, illac qua inſpirauimus efflatur. Nutrimenti vaſa ad excipiendum, & inſtrumenta ad elaborationem inſtituta hæc ſunt: os, dẽtes, ſtomachus, vẽtriculus, ieiunum, & tenuia inteſtina. Os quidem & dentes cibum extenuant molliúntq;. Stomachus appetit & diglutit: appenſus aſperæ arteriæ ad ſeptum vſq; trãſuerſum porrigitur. Ventriculus cibi receptaculum primam molitur cõcoctionem: incipit à media cartilagine, vbi ventris os ſitum dicitur. Subſidet leuiter iocineri, latitudine Græcorum literam σ referens: & paulum in dexteriorem partem cõuerſus, in ſummum inteſtinum coartatur. Hanc iuncturam πυλωρὸν Græci vocant: quoniam portæ modo, ne nutrimẽtum

Nutrimẽti uaſa ad exipiendum

ex eo delabatur, prohibet. Ab eo ieiunum inteſtinum incipit, in ſinus vehementer implicitum: cui tale eſt vocabulum, quia nunquam quod accipit continet. Cõmittitur autem medio inteſtino, quod venæ in id aſcendentes intertexunt. Inde tenuius inteſtinum eſt ſuperiori ita cõnexum, vt pars eius eſſe videatur: quippe quod haud adeo ſubſtantia diſſimile ſit. Differt tamen ꝙ nec vacuum ſit, nec vaſorum copiam habeat: per quæ ad iocineris portas alimentum permanet. Deinde craſſius alterũ tranſuerſum eſt, alimento recipiendo accommodatum, cui cæco nomen dederunt veteres. Huic adhæreſcit aliud maius. Græci κῶλον nominant: quod excremẽta per digeſtionem ſegregata ſuſcipit: Quibuſdã eius membranis à iocinore & liene ſuper vmbilicum veniẽtibus: atq; hinc dextrà recuruatum in imo dirigitur, qua excernit, totum amplectens abdomen. Ideóque rectum inteſtinum in quod deſinit, ibi nominatur. Cum igitur duo meatus, ſiue itinera à lato oris ſpacio incipiant, alterũ iuxta priorem colli partem, aſperam arteriam nominamus: alterũ ſtomachum. Vnde vero initium capit arteria, & vbi cooperitur, Latini fauces, φάρυγγα Græci vocant. Cæterum omnis meatus ex cartilaginibus annuli modo vel circuli cõpoſitis conſtat, quò fir-

mus cõtinuæ animantis reſpirationi maneat, nec comprimatur: Quare etiam oſtium eius pateſcit. Nam ſi in cibo aſſumẽdo error committatur, ne vel paululũ reſpirare queas. Huius rei gratia purum hunc ſpiritui tranſitum natura dedit, ne impedimẽti quid ſentiat. Verbi gratia ſi quid vel cibi, vel potus in arteriam delabitur, ſtrangulationes, tormina, & tuſſes grauiſſimæ excitantur: donec à ſpiritus impetu efferatur. Iam vero aſpera arteria ſpiritum pulmoni tranſmittit: deſinitq; in eiuſdem arterias, quas aſperas quoq; nominant. Stomachus interior ceruicis vertebris annexus, ad ventriculum fertur. Rurſus quoniam arteria exterior à cibo infeſtatur, natura ad hoc molita eſt minorem linguam quæ eam operit: atque alimentum à lingua velut ventilabro purgatum, & gulæ initio ſuperimpoſitum ad ſtomachũ pontis modo deijcit. Stomachus pro naturali functione appetendi facultatem habet: dum appetit quidẽ, ſe attollit: & quæ offeruntur, deglutit: dum accepta ſuperioris ventriculi orificio contiguo per tranſuerſum ſeptum tradit, ſubmittitur. Per quẽ anguſtum etſi meatum in imam alimenta deſcendunt. Ventriculi naturæ officium eſt, vt alimentum ſibi cõmiſſum concoquat, quod à concoctione primũ ptiſſanæ cremori perſimile eſt. Ve-

rum per arctiorẽ adhuc iuncturam imæ ventriculi partis cũ summo intestino, quam πυλωρὸν à Græcis appellari diximus, alimẽtum ieiuno instillat: quod cũ tenue sit intestinum, in flexuosissimos orbes natura implicauit, ne ex facili videlicet dissecaretur, cõuelleretúrq;. Medium intestinũ anfractus & orbes eius amplectitur, atq; ipsis insidet: quanquam id non solũ hunc præstat vsum, sed etiam venæ duæ sub iocinere emergentes: quæ post in diuersas partes diducuntur, & meseræo adiunguntur: quò & ipsæ (sunt enim tenues) ruptionis periculum effugiant. Adsurgunt autem sic intertextæ eidẽ simul basi huic innitentes, & scalæ nauticæ instar alleuatæ finiunt. Atque hoc pacto in singulis anfractib9 ad hirudinum similitudinem cõpositis, aperto ore ieiuno inhiantes, omnem in eo alimoniam in succum conuersam exugunt. Simul autem inter exugẽdum, protinus in sanguinẽ mutant. Non enim alibi vel pituitæ, vel sanguinis, vel alterius cuiusdam vas esse, natura indicat. Rursus igitur duæ ex multis venæ à medio intestino acceptum ad iocinoris portas digerunt. In iocinere quum sanguinis naturam nutrimentũ induit, recrementa singula pariter secernuntur. Flaua bilis ad tunicam inferiori eius parti inhærẽtem defertur. Atra ad lienem. Iam ve-

ro ab hepate verſum in ſanguinẽ alimentum in dextrum cordis ventriculum diſtribuitur. A corde per grãdes venas in dextra ſiniſtráq; circa guttur apparentes (σφαγιτίδες à Græcis nominãtur) ad ſuperiores corporis partes deriuat. Per cauam autem venam in vniuerſum corpus diffunditur. Ab hac rami duo ſanguine iam à ſero diſcreto ad renes perreptãt, qui lumbis ſub imis coxis inhærent. Inde ſingulæ venæ colore albæ ad veſicam feruntur, οὐρητῆρας Græci vocant, quòd per eas inde deſcendentẽ vrinam in veſicam deſtillare concipiũt. Veſica autem vrinam per colem foras excernit. Teſticuli vero fibrarum ſubſtantia præditi, conceptacula & officinæ ſeminis ſunt: q per ſingulos neruos ab inguibus depẽdentes, Græci κρημαστῆρας nominãt, ad eos deſtillat. Quibus cum alia vaſa quoq; deſcendunt puta binę & venæ, & arteriæ nutrimẽtum conferentes. Hæ autem duabus tunicis conteguntur: quarum tenuiorem Græci ἐρυθροειδῆ: valentiorem δάρτον appellant. Communis deinde vtrique teſticulo ſinus eſt, ὄσχεον à Græcis, ſcrotum noſtris dicitur. Fœminis autem vulua ſcroti conuerſi ſimilitudinẽ refert. Venæ in partem eius interiorem plurimũ aperiuntur, per quas ſanguis excernitur, qui grauidis retinetur: ceditq; in alimentum fœtui, & formationem. Nam

à venis quæ locum infanti datum implicant, binæ aliæ prodeuntes venæ: ab arterijs binæ arteriæ: & à neruis vnus neruus mutuo in vnũ congressu meatum quendam ab anatomicis Græcis ὄυραχον appellatum absoluunt: qui infantis vmbilico inseritur: ex quóque suspensus infans fouetur. Ab vmbilico autem venæ ad iocineris portas sanguinem in fœtibus transmittunt. Arteriæ iuxta vesicam sitæ, crassiori arteriæ: neruus hic spinæ insertatur.

DE EA ANATOMES PARTE QVAE AD OSSA PERTINET.

Ssium duplex cõpositio: vna ad motum & ad omnẽ corporis actionem accõmodata, nomen articuli habet: altera ad stabilitatẽ, συνάρθρωσις à Græcis dicitur. Huius autem tres sunt species: Sutura, commissura seu iunctura, & conglutinatio. Suturis igitur capitis ossa constant quinque potissimum. Prima per sinciput στεφανιαῖα Græcis dicitur. Altera à vertice per medium caput ad frõtem procedit, ὀβολαῖα vocatur. Tertia occipitium à summo capite deducit, ad aures per verticẽ tendens λαβδοειδὴς ei nomen est. Duæ super aures tempora à superiore capitis parte discernunt, quas κροταφίας nominãt. OSSA CALVARIAE septẽ numerantur. Sincipitis vnũ.

Verticis duo. Temporum item duo. Occipitij vnum. Septimũ palato iũgitur. Cerebrũ duos à posteriore parte processus vtrinque obtinet, κορῶνας Græci appellant: qui primæ vertebræ insinuantur: in qua velut axe sequentis caput in latera mouetur, annuit, renuitq́ꝫ. Deinde ossei quidam processus paululum inuicem dissidentes, per quos vtrinqꝫ recti, valentésq́ꝫ nerui, deorsum feruntur. Pòst alia duo ossa super foramina, per quæ facultas audiendi est, emergunt, iugalia nominari possunt ab eadem similitudine, à qua id Græci ζυγωδῆ appellant. Sub his rursus alia duo petræ modo & crassa, & inæqualia prominẽt, λιθοειδῆ vocant. Priore capitis parte processus sunt telo similes: hinc quoqꝫ βελονοειδεῖς à Græcis dicuntur. Facti autem sunt ad faucium diuisionem. Vbi summæ eorum partes cartilagine committuntur, os ὑοειδὴς appellatur. Quę vero has adhuc excedunt, nomen tum apud Græcos, tum Latinos desiderãt. In priore parte à superiorũ dentium gingiuis per mediũ palatum vnà procedens os, πολυμόρφον nominant. Porrò malarum ossa cõnexu mutuo cõstant. Facies item eiusmodi cohærentias nouem habet. Prima sub interioribus oculi vtriusqꝫ angulis deorsum spectat. Duę à latere narium vtroqꝫ. Alia medias nares recta intersecat. Malæ quoque

ſingulas tranſuerſas habẽt. Duæ rurſus tranſuerſæ palatum ſecant: vnáq; per mediũ idem palatum procedit. Communes autem faciei & capiti connexus, qui à tempore incipiens, per medios oculos, naréſque tranſuerſus peruenit ad alterum tempus. Iam quidem faciei duodecim oſſa ſunt: Narium duo. Oculorum quoq; totidem. Palati quatuor. Malarum ſingula, ad alarum ſimilitudinem ſtructa. Maxilla quibuſdam duo in mento connata, nonnullis vnum habet. Cæterũ dentes conglutinantur, nempè maxillæ, & ſuperiori oſſi malarũ. Sunt autẽ numero triginta duo. Ex his quaterni primi (quia ſecant) τομεῖς à Græcis nominantur: Hi deinde quatuor caninis dentibus ex omni parte cinguntur. Vltra quos maxillares ſeu molares viginti ſunt. Reliquorum oſſium claues in altiore ſcapularum parte coeuntes deligãtur. In pectore articulus & commiſſura ſimul mixtæ videntur. Et Romanæ literę S, eiúſque ſimplicis figuram oſtendunt. Dein coſtæ duodecim vtroq; latere ad imum pectus perueniunt. Septem ex eis ſpinæ vertebris, cumq; oſſe pectorali coeunt. Reliquæ quinque à poſteriore parte ſpinæ inſeruntur. Inde pateſcũt, & in exteriorem partem recuruatæ paulatim in cartilaginẽ degenerant. Vertebræ vero quatuor & viginti ſunt. Septem in

ceruice. Duodecim ad coſtas. Reliquæ proximæ coſtis ad lumbos. Quanquam os ſacrum ex vertebris inuicem coeuntibus conſtare videatur. Quin & pectus ſimiliter ex ſeptẽ oſſibus vnà commiſſis enſis figura ſtructum eſſe apparet. At humerus vterq; verticulatis ſcapularum oſſibus inſeritur. Scapulæ vero muſculis poſteriore parte coſtas ſubeuntibus incumbunt. Cubitus & radius, quem Græci κερκίδα appellant, cõmiſſuræ quidem modo ſeſe contingunt: Articuli vero, brachij tuberculum excipiunt. Tribus enim vertebris humerus in cubitum ſtructura literę σ ſimili inſeritur. Quarta iam vertebra radius veluti circa axem voluitur. Primæ palmę partis, quam volam nominant, tria oſſa mutuo connexu deligata ſunt: ad cubitum tamen & radium articulũ aptè faciunt. Ex altera parte recta quinque oſſa videre licet: articulum cum volæ oſſibus, quibus connata ſunt, explent. Inde digiti orti ex ternis oſſium nodis cõſtant, & in ſingulis articulum expediunt. Femoris os vnum eſt: cuius caput leniter reflexum in coxæ ſinus cõijcitur. Quam commiſſuram neruus, qui è medio ſinu prodit, & in femoris caput inſeritur, cõtinet. Coxarum oſſa ſingula à poſteriore parte cũ oſſe ſacro, priore inter ſe connexum habẽt. Vbi pubis oſſa vel pectinis no=

minãtur. Ipſum autẽ crus eſt ex oſſibus duobus: alterũ ab exteriore parte poſitum, Suram noſtri, ϖερόνην Græci appellant. Alterũ à priore, cui tibia nomẽ eſt, ſolum cum femoris inferiore capite committitur. Quatuor autem in ſuperficie figuras repræſentat, in quas femoris duas vertebras excipit. Quib⁹ à priore parte paruum os, obliquum, ſublatum, ſcuti breuis inſtar, cõmiſſuram earum in ſummo continens incumbit, patellam Latini vocant. Suræ autem ſuperior extremitas interiori tibiæ parti connectitur. Inferior ad talos cum tibia ligamento nerueo, cartilaginoſoq; deligatur. Intus autem in ſe oſſa conuinciẽs, calcaneum oſtendit: quod in pedis longitudinem ſitum, ad ſuram aſſurgit, fixúmq; ibi firmiter eſt. Cæterum tibię oſſibus, tum ei quod σκαφοειδῆ vocant, talus in articulo cõmittitur. Rurſus ſcaphoides, vbi cum talo coit vaſculorum modo ſinuatũ eſt. E regione gibbũ, calles tres habet, quib⁹ ſingula oſſa χαλκοειδῆ inſerũtur. Porrò, quod cubi figurã repræſentat, extrinſecus ſitum eſt. Coniungitur autem carnoſæ parti & calci. Proceſſum ex inferiori ad priorem partem occupat, quem primę pedum regionis os retinendi ipſius gratia ſubijt. Cætera oſſa pedis, ad eorũ quæ in manu ſunt, ſimilitudinem inſtructa ſunt. Cõtrahunt autem horum iun-

cturas membranoſa quędem ligamēta. Talos & calcem valida admodū: Et quædam ex ijs rotunda ſimul & neruea, cartilaginoſáq;.

DE HVMORIBVS.

HVmores corporis ex prima generatione quatuor, commixti inuicem & contemperati ſunt. Exuperat autem alius in alio magis locos: ſanguis in corde, pituita in capite: Flaua bilis in iocinere, atra in liene. Cæterum triplex ſpiritus innati ſpecies: alius naturalis: alius animalis: tertius vitalis. Non deſunt tamē qui quartum quoq; aſſeuerāt hecticon, ſolida continentem. Naturalis animantia & ſtirpes nutrit. Animalis ſentiendi, mouendíq; facultatē animatis exhibet. Nam his tribꝰ animalium natura conſtat. Quare animalis in cerebro ſedē habet. Naturalis in iocinore, vitalis in corde. Hecticus in toto corpore verſatur. Naturæ actiones ſunt, ab origine imprægnatio, conformatióq;: in editis appetitus: cibi confectio, concoctio, digeſtio, in ſanguinem alteratio, excretio, nutritio, & auctio. Excernuntur autem in corpore ſtercus, pituita, vtraque bilis, vrina, ſudores, mucci, ſaliua, & lac. Animæ vero facultates, ſenſus & voluntas. Senſus quidē ſunt quinque, quibus animantia per corporis inſtrumenta funguntur: viſus, auditus, guſta-

tus, odoratus, & tactus. Inſtituit autem anima quædam ſine corpore, vt cũ ratiocinatur, vel iraſcitur. Cum corpore, vbi id ad quorundam receptionem, vel excretionem, vel ad loca mouet. Reſpiratio cõpoſita quædam actio eſſe videtur: partim ex arbitrio, partim ſpontè & naturaliter, vt in ſomnis, contingens. Sanus igitur homo eſt, primis, vnde conſtat, elementis: & ſecundis, vnde formam acceperit, quatuor humoribus, mediocriter inuicẽ contemperatis: Solidis autem partibꝰ nec diuiſis, nec conglutinatis, nec è loco ſuo motis: Spiritibus nec intenſis nimium, vt in phreniticis: nec diſſolutis, vt in lethargicis: vel in ijs, qui ſtomacho laborant. His enim hecticus ſpiritus reſolutus eſſe videtur. Sanus autem homo conſeruandus eſt conſuetis exercitijs, & cibis domi natis: copia eorũ obſeruanda eſt, ex qua cruditates oriũtur: quæ morbos pariunt. Præcauendi morbi ſunt, vel qui iam imminent, vel futuri ſunt. Si ex plenitudine proueniant, inedia, vel purgatione, vel venæ inciſione curandi ſunt. Si ex labore & indigentia, recreare corpus & nutrire cõuenit. Verũ vniuerſi morbi, ex Hippocratis ſententia, partim extrinſecus ex aere nos ambiente: partim intrinſecus ex eſu, potionéq; proficiſcuntur: à quibus humorum aliquis vel increſcit, vel imminuitur,

vel qualitatem commutat. Ab his etiam spiritus insiti nunc intenduntur nimis: nũc plus æquo relaxantur. Solida vero corpora foris & intrinsecus pluribus morborum periculis opportuna sunt. Erasistratus quidem & Asclepiades in vniuersum vnam cuiq; morbo caussam tribuunt. Hic sanguinis in arterias coincidentiam: ille corporeæ molis extensionem, raritatémq;. PLENITVDINIS notæ sunt vasorũ intensio, faciei rubor, totius corporis tumor, & pulsuum magnitudo cum robore. Indigẽtiæ signa: collapsus corporis, gracilitas in facie, & exiguus pulsus cũ imbecillitate. Itaq; febrem veteres per se affectũ arbitrantur. Erasistratus, & recentiorum nonnulli accessoriũ. FEBRIS igitur est natiui caloris in vehemẽtiorem conuersio. Nam intrò reclusus perspiratum non habet. Indicia febricitantium colligimus ex calore intenso & intolerabili, tum in accessione statim ex obscuro, inæquali, & crebro pulsuum motu: In statu, ex vehementissimo motu, & veloci admodum. Iuniores calorem naturali magis ardentẽ, mordacem, acrem, & constantem, cum pulsuum frequentia, & duritie, ex alto venientem, febrem esse definiunt. Sunt autem duæ eius species omnium sententia: continua, & deficiens. Continua est, quæ non in decessionem prius, quàm

morbus ex toto ſolutus ſit, venit. Deficientis rurſum ſex ſpecies inuenimus apud veteres: quotidianã, tertianã, quartanã, quintanã, ſeptimanã, & eam quæ à nono die nomẽ habet. Quotidiana eſt quæ die noctéq; acceſſionẽ & deceſſionẽ implet. Tertiana vnum diem præſtat integrũ, tertio redit. Quartana duos dies intermittit: deinde reuertitur. Quintana tres. Septimana quinque. Quæ à nono die vocata eſt Græcis ἐνναταῖα, ſeptem. Nam quæ ἡμιτριταῖα nominatur, modo inter continuas, modo inter deficiẽtes ponitur. Iam vero reliquorum morborum duo genera ſunt: vel cum febribus, vel ſine febribus. Quidam enim acuti: quidam longi ſunt. Acuti quidem hi: Phrenitis, ardor vehemens, Synanche, Lateris dolor, Pulmonis vitium, Stomachi affectus, Regius morbus, Cholera, Voluulus, Coli dolor, Apoplexia, Tetanus, Opiſthotonus, Emproſthotonus. Acuti igitur à ſanguine ferè & flaua bile, in nõnullis corporis partibus quæ malè habent, ſuperfluis, & in deterius verſis conſtituuntur. Longi à pituita & atra bile, ſimiliter vel naturalem habitum ſuperantibus inſigniter, vel in grauiſſimam qualitatem immutatis. Qui iam ex copia laborant, victus ratione, vel inedia, vel purgatione, vel venæ inciſione curandi ſunt. Qui ex abſtinentia in mor-

bum incidere, alimentis reſtituere conuenit. Quibꝰ cruditas & humorũ acrimonia morbi cauſſam fecerũt, ijs fomẽtis & cataplaſmatis concoctio paranda eſt. Acria cõmiſcere oportet: & cibis boni ſucci, atq; humectãtibus vti. Cæterum quatuor in toto morbo, particularibúſque acceſſionibus tempora auxilijs adferendis dicata ſunt: Initium, incrementum ſiue acceſſio, vigor, & inclinatio. Principio totius morbi venæ inciſio ad tertium quenque diem conuenit: inde in totũ abſtinere triduo. Venæ ſectionem in initio recentiores ad triduũ vſq; ſtatuũt. Veteres etiam poſt tertium diem præcipiũt, ſi vires ſuppetant, & morbus poſtulet. Nutrimẽti tẽpus à triduo iuniores, antiqui non omnibꝰ, ſed ijs qui copia laborãt, tum iuuenibus, tum ſenioribus inſtituunt. Pueros ſtatim morbo inuadente nutriunt. Præterea illos quibus huiuſmodi conſuetudo vel loci, vel aeris circũflui ratione eſt. Ab alimento poſt triduum primum fomenta capitis & præcordiorum ex vſu ſunt. Sequẽtibus diebus cataplaſmata & clyſteres. Fomenta igitur in præcordijs calida ſemper aſſumere oportet & ſimplicia: cuminum, vel xylanethum: Ad caput calefaciẽtia quidem in lethargo, & in omni graui ſopore: Refrigerantia in phrenitide, & quauis acuta febre cõueniunt. Cataplaſma=

ta quædam ſolo melle & oleo conficiuntur: vocantúrq; μαλακτικὰ, quaſi interpreteris emollientia. Quædam ex aqua cui oleum ſit adiectum, fiunt, quæ ὤμην λύσιν Græci nominant. Alia hic inſperguntur, veluti pollen, lini ſemen, & telis. CLYSTERES hydrælæo, melle, ſale, & nitro citius præparantur. Tēpus eorum ante nutritionē eſt, dum acceſſiones remittunt & inclinant. In continuis rectus clyſter locum habet. PHRENITIS eſt mentis alienatio. Notæ ſunt: inſania vehemens, temeraria manuum geſticulatio, floccorum & feſtucarū collectio, & febris acuta. Cauſſam habet vt plurimum bilem. Conſtituitur in cerebro, vel eius membranis quas μήνιγγας appellant, vel (vt quidam aiunt) in ſepto tranſuerſo. Curatio hæc conuenit. Initio, ſi præſcius fueris, venæ inciſio, cucurbitulæ, ademptio per clyſterem & abſtinentiam. Vigente morbo, fomenta ſoporifera, medicamenta liquida quibus ſomnus accerſitur, & humectātes cibi conducunt. ARDENS FEBRIS, quam Græci καυσώδη nomināt, ab Hippocrate quidem inter acutos, vt quartana inter longos morbos refertur. A recentioribus non item. Oritur ex bile iuxta iocineris venas non nimis ſiccas. In curatione primum ſanguinis miſſio: in ſtatu frigidæ, tum aliorum quæ refrigerandi vim

obtinent, potio confert: vel epithema, cuiuſmodi ex feruenti hydrælæo præparatur. ANGINA eſt circa ceruicem inflammatio. Eius ſpeciem vnam Græci κυνάγχην appellãt, cum lingua intus & fauces cum rubore intumeſcunt. Subito hominem ſtrangulat. Alteram συνάγχην. Hæc in exteriorem partem incumbit, eóque minus ſtrangulat, minúſque periculoſa eſt. Vterq; affectus vel à bile, vel pituita ſalſa naſcitur. Sed febre acuta modo accedẽte, modo nulla. Remedium & commune, & præſentaneum eſt ſanguis ſtatim in principio miſſus: Deinde medicamenta pituitã educentia, & cerata foris impoſita. Aſclepiades vltimum auxilium poſuit, de quibus metus eſt, ne ſtrangulẽtur, ſuperiorem gutturis partem incidere. PLEVRITIS laterum ab interiore parte inflammatio eſt. Huic febris acuta, dolor vehemens, & tuſſis accedit. A bile potiſſimum conſtituitur. Præſidio eſt matura venæ inciſio: Deinde cataplaſmata & ſicca fomẽta, nẽpè milij & ſalis: Poſtremo medicamẽta intrinſecus purgãtia, quæ πλευριτικὰ nominãt. Obſeruanda vero in his ſunt vẽtris profluuia. PVLMONIS vitium (Græci περιπνευμονίαν vocant, nonnullis authoribus inflãmatio grauis eſt, idq; grauitate oſtenditur. Quibuſdam pulmo inflammationem pati non poſſe vide-

tur:ſed vicina eius loca. Habet autem hic morbus febrem acutam comitem. Eadem ipſius cauſſa, quæ lateris dolorem concitat. Alijs tamen pituita. Remedium ferè huic cum ſuperiore malo cõmune eſt. STOMACHI AFFECTVS eſt, quæ Græci καρδιακὸν appellãt, cum eo languente, inter febricitandum corpus immodico ſudore digeritur. Accidit ferè ex immodica abſtinentia, vel parum tempeſtiua venarum ſectione: vel cum aliquid præter rationẽ corpori adimitur. Quare alimento, quod promptam recreandi, calefaciendiq́ue vim obtinet, ſuccurrendum eſt. Potu ex vino & niue dato: cibo qui ex valentiore materia eſt, & ſtomachũ corroborare poteſt. Eſt cum viſceribus inflammatis, potiſſimum iocinere hic morbus eueniat. Atque hic contrarij ablationis, & cataplaſmatum quæ inflãmatis adhibentur, vſus erit. ARQVATVS eſt, quem & regium morbum noſtri, ἰκτέρον Græci nominãt, bilis in ſummam cutem redundantia. Accedit illi interiorum aduſtio, ſtomachi vitium: interim febris acuta, interim nulla. Si præcordia ex inflãmatione tument, cataplaſmata primum deſiderant. Si copia laborant, venæ ſectionem. Sin minus medicamẽta quæ bilem euacuent, aut alui ductione, aut per vrinas, aut ſudores, aut per nares. CHOLERA

duplex eſt ſecũdum Hippocratem. Altera humida: in qua (vti omnes norunt) ſimul et deiectio, & vomitus eſt: prætérque hæc inflatio eſt: bilis ſupra infráque erumpit: inteſtina torquentur. Accedunt conuulſiones: ſæpe etiam manus crurácꝫ contrahuntur. Remedio contractionibus ſunt fomenta calida: balneũ poſt expurgationẽ: tum alimenta quæ ex facili ponuntur, digeruntúrqꝫ, & ſtomachũ adiuuant. Alteram ſiccam choleram vocat Hippocrates ab eadem prouenientem cauſſa, in ijſdémque conſiſtentem: At citra ventris fluorem & vomitum. Ideócꝫ reſolutionem per cataplaſmata requirit: nec adiectione, ſed inedia opus eſt. INTESTINORVM morbi duo conſiſtunt: quorum alter tenuioris: alter plenioris inflãmatio eſt. Hunc εἴλεον, illum κωλικὴν διάθεσιν nominant. Recrementum, nec inflatio infrà tranſmittitur. Hinc ꝙ ex nullo loco tranſitus eſt, dolores vehementiſſimi, & reuolutiones ventrem exercent. εἴλεος autem diſpoſitione & accidentibus acutior, magiſq́ꝫ periculoſus eſt. Alterutro autem morbo extremè laborantibus vomitus blioſi cõcitantur. Auxilium eſt prioris ſanguinem mittere quãprimum: abſtinentia, & cataplaſmata inflammationem diſcutientia. Efficacius iuuant medicamẽta, quæ κωλικὰ nominant: interiores partes relaxan-

tia. Nam dolores auferunt, ſomnū conciliant, & aluum mouent. APOPLEXIA ex humorum craſſorum copia generatur, qui principes cerebri vētriculos, vnde corpori ſentiendi mouēdiq́ꝫ facultas aduenit, affatim implēt. Quã obrem eorū qui huic malo ſunt obnoxij (attoniti Latinis vocantur) corpus ſimul & mens ſtupet. Hippocrates de hoc vitio ſcribit: Apoplexiam, inquiens, validam ſoluere nemini licet: Imbecillem haud facile. Sanguis mittendus ſtatim iam oppreſſis, modo & ætas conſentiat, & vires ſuſtineant. TETANVS, Opiſthotonus & emproſtotonus neruorum morbi graues exiſtunt. Verū vterq́ꝫ poſterior, ſpecies eſt conuulſionis neruorum, qui à capite deſcēdentes, corpori motū diſtribuunt. Nam ſi viſcoſi humores eos obſtruant, affectio talis oritur. Quę ſe ſcapulis caput annectat, quo minus poſſit annuere ὀπισθότονον, cum mentum pectori contrahit vt remouere nequeas, ἐμπροσθότονον: cum rectam & immobilem ceruicem tendit, τέτανον Græci appellant. Sanat venæ ſectio, ſi copiæ ſuſpicio eſt. vt videre licet apud Hippocratē, in illo, qui prolapſus humi vulnus in caput acceperat. Medetur enim eis frigidæ infuſio, ſi æſtas ſit: præſertim ſi non gracilis, ſed quadratus exiſtat æger. Nam caloris repercuſſum excitat. Multi ſanè ceratis

paulatim recalfaciẽtibus & relaxantibus vtuntur: adhæc illitu æqualiter. Poſtremo lanas ſoli expoſitas, fomenta & cataplaſmata calida ceruici imponunt. LONGI MORBI interioribus accidunt hi: cephalæa, morbus comitialis, vertígines oculorũ, caligationes, inſania, melancholia, lethargus, deſtillatio, raucitas, grauedo, ſanguinis eruptio, ſuppuratio in thorace, tabes, Abſceſſus in medio latere, abſceſſus ĩ clauiculis, iocineris affectꝰ, teneſmus, dyſenteria, lumbrici ſiue lati, ſiue teretes, coxarum dolor, articularis morbus, podagra, elephantia ad exteriores partes ſpectare videtur. CAPITIS DOLOR INTERNVS eſt, quem Græci κεφαλαίαν appellãt: modo totum caput per acceſſiones affligit, modo partem: atqꝫ tunc ἑτεροκρανίαν nominant. Pituita eum generat. Auxilium vtriuſqꝫ eſt ſanguinis detractio, vel cucurbitulæ occipitio impoſitæ: eductio pituitæ, per aluum purgatio, & epithemata quæ inter cataplaſmata, vel malagmata, vel epichriſmata ſcribũtur. MORBVS COMITIALIS, quem & ſacrum vocant, in neruorum qui à capite deſcendentes, ſenſum motúmque vniuerſo corpori diſtribuunt, origine conſiſtit. Cauſſam eius Plato & Hippocrates pituitã & bilem atram indicãt. Homo ſubito concidit: quoniam ſentiendi, mouẽdíqꝫ mea-

tus obturãtur, idq; ob humorum commotionem, quæ à neruorum conuulsione prouenit. Qua de caussa interim vrina sine voluntate prorumpit. Præsidium maximum ad hominis curationem adfert natura florẽs impubertatis, & morbum ad iudicationẽ humoribus natiuo calore exiccatis perducit. Qui pubertatem excesserunt, raro aut nunquam sanantur. CALIGINES oculis offusę & VERTIGINES cognata sunt vitia morbo comitiali, ab eisdémq; caussis prodeunt, atq; easdem sedes occupant. Hoc tamen intercedit discriminis, quòd illæ extrinsecus accidãt: ob quod facilius quàm hic curantur, alui ductione, apophlegmatismis, & vomitibus partim à cibo, partim ieiunis adhuc excitatis. Omnium maximè veratro succurritur. MENTIS ALIENATIO duplici specie insigni constat. Hanc Græci μανίαν, id est insaniam: illam μελαγχολίαν, id est atram bilem, appellant. Complures harum existunt differentiæ, nominum adhuc indigæ. Constituitur itaque omnis animi stupor ĩ toto capite. Caussa insaniæ atra bilis est. Ob hoc, qui tali vitio laborant, cum impetu consurgunt, & violenter quædã manu faciũt. Melancholia nascitur ex atra bile, humore frigido & graui. Vnde melancholici demissi, tristésq; apparent: de omnibus suspitiosi: homi-

num conſuetudinem oderunt:ſolitudine gaudent. Quemadmodum Bellorophõtes à poeta deſcribitur:

Nam cito longa maris remeabat littora ſolus
Cor edens curis, hominum veſtigia vitans.

Medetur per aluum purgatio: maximéq; vomitus. adhuc his magis vtrunq; veratrum ſoluit. LETHARGVS morbus eſt phrenitico contrarius. Eſt enim marcor, ac inexpugnabilis penè dormiendi neceſſitas. Huic vitio obnoxij omniũ quæ dicunt obliuiſcuntur. Atq; hæc in febre accidunt. Locus affectionis caput eſt. Nam in membranis cerebri conſtituitur. Cauſſa ipſius pituita eſt: humor frigidus, qualitate ſua ſomnum ac torporem inducens. Curatur contrario modo quàm phrenitis. Fricantur ſuperiores corporis partes acribus quibuſdam & pungentibus: tum ea adhibentur, quæ odore fœdo excitãt, mouéntq;. Cibi ſimiliter digerentes, ſecantéſq; pituitam. Fomenta capiti admouentur, & cataplaſmata quę exiccandi vim obtinent. Aliquando præcordijs. Cerebro nanq; hæc inflammatione vexata, neruorum quoq; in capite principium conſtringũt grauántq;. HVMOR à capite oppleto deſtillat interdum in nares: interdũ in fauces: aliàs in pulmonem. Atque has tres ſpecies Latini grauedinem, raucitatem, & deſtillationem:

Græci κόρυζαν, βρόγχον, & κατάῤῥουν, ſiue κατασταγμὸν nominant. Grauedini itaque facile & breui ſuccurritur: deinde raucitati: Modico ſanè & calido victu, qui tamẽ validi generis exiſtat. Deſtillatio in thoracem non ex facili curatur: imò ſæpe immedicabilis eſt. Nam ab ea acri & ſalſa partibus exeſis, ſanguinis eductio ſequitur. Cuiꝰ tres cauſſæ referũtur. Vel enim vaſa eroſionem paſſa ſunt, ideóque ſanguis in arteriam deſcendens per os reijcitur. Vel rupta ſunt violenter: vel ob imbecillitatem non continent, ſed adaperta eũ tranſmittunt. Differunt nõnihil ſanguinis excretio, & reiectio. Hæc etenim vel à pulmone, vel aſpera arteria prouenit. Illa à ſtomacho, & ſanguis apparet nigrior. Qui ex thorace reijcitur, flauus magis & ſpumans. Deinde hic cum tuſſe: Alter ſine illa ſpuitur. Sæpenumero etiam à capite per palati foramina ĩ os defertur ſanguis: prębétque eductionis falſam imaginem. Loci, ex quibus ſanguis educitur, tres ſunt. Primus iuxta tonſillas: vnde minore cum periculo ſanguis reijcitur, faciliúſq; ſiſtitur. Secũdus aſpera arteria: atq; hic morbus curationem difficulter accipit, plenúſque periculi eſt. Tertius pulmo, vbi minus omnibus præſidij, magis periculi affectus habet. Comitatur enim maximè ſuppuratio & tabes, ſi Hippocrati fidem

adhibemus:Cuius verba hæc ſunt: Sanguinis ſpuitionem pus,hoc tabes, tabem mors ſequitur. Nonnulli etiam ex latere ſanguinem educi arbitrantur. At hoc ambiguum eſt. Salus vitij huius eſt, ſanguinem reprimere: vel venæ ſectione aliò ducere:idq́ꝫ potiſſimum in iuuenibus:vel poſca ſiſtere, vel inædia copiam eius imminuere, vel ſimplici quodam medicamẽto, vt acatia, hypocyſtide, balauſtio, arnogloſſi ſucco, atqꝫ id genus alijs. Vomicæ præſidiũ vetus ſunt ferramenta candentia, quæ thoracem exiccent: fluorémqꝫ in exteriores partes dirigent. Iuniores conſuerunt mitigare cataplaſmatis, & alleuigantibus. Deinde repurgare medicamẽtis per os aſſumptis, priuſquam corpus inficiatur. Inſcribuntur autem propriè pharmaca ad purulẽtos. Quæ ſuppurationes medio latere coſtituuntur, reſectæ propriè ad linamentum humoris excretionem habent. Quæ enim ſi vniuerſim fiat, hominem interimit. Accidunt vero vomicæ quoqꝫ ſub tranſuerſo ſepto, quæ (quia ſe intus oculunt) abſceſſus nominantur, non ex æquo periculoſi, nec curationi reſiſtentes: plerunqꝫ intus rupti hac excernũtur, vel partibus exterioribus diuiſis. Diocles memorat etiam pectoris ſuppurationes interim per rupturam arteriæ, quæ ad renes ac veſicam tendit, illapſas, ibi ſimul cum

vrinis excerni. TABES, morbus periculoſiſſimus, quã Gręci φθίσιν nominant, à capite oritur: inde in pulmonẽ vel thoracem deſtillat; colliquátꝗ corpus miſere: Difficilis eius ſalus eſt: aut nulla. Lactis vſus potui datur dum cõſiſtit. Loca ſicciora conueniunt. Superior Aegyptus & Libya maximè huic malo medentur. Hippocrates tabis cuiuſdam coxẽdicum meminit, ἰσχιαδικὴν vocãs, qua in vomicis circa os ſacrum accidentibus corpora colliqueſcũt. Similiter alterius renum, cui νεφριτικῆ nomen dedit. Porrò iocineris & lienis inflãmationes ſi in pus vertuntur, & ipſæ mediocriter corpus conſumunt. At hæ ſuppurationes multo citius curantur, minúſque periculoſæ ſunt, quàm quę pulmonem affligunt. Verum ſi minus in vomicas mutantur inflammationes, ſed crudæ duræꝗ permanſerint, malum habitum corpori afferentes, tandem aquam inter cutem cõciliant. Quatenus autem ſimplices extiterint in iocinere, febres continuas afferũt. In liene, quartanas vt plurimũ. Nam huius ſpeciei cauſſa bilis atra eſt, quæ in illo tanquam vaſe continetur. Vnde quartanæ auxilium eſt, ante rigorem ſummas partes propter humoris frigiditatem fomentis tueri. In remiſſionibus vomitum mouere prodeſt. AQVAE INTER CVTEM, quam Græci

ὕδρωπα vocãt, tres ſpecies ſunt neotericorum ſententia. Primã ἀσκίτην. Secũdam τυμπανίτην, Tertiã ὑποσαρκίδιον, vel λευκοφλεγματίαν nominant. Hippocrates duas ſtatuit. Nã τυμπανίτης & ἀσκίτης eiuſdem ſpeciei ſunt. Quoniam in vtraq; nutrimentum in aquam redactum inter inteſtina & peritonæum tranſfunditur. Sed in hac aquæ plus quàm ſpiritus in vnum intus cõtrahitur. In illa copioſior ſpiritus, minor humiditas eſt. In reliqua ſolidæ totius corporis partes in aquæ naturã tranſeũt. Hanc Hippocrates immedicabilem eſſe ſcribit. CAVSSA vero cuiuſque hydropis eſt authore Eraſiſtrato inflammatio iocineris & lienis, temporis ſpacio indurata. Nam cum alimenti in his viſceribus confectionem, atq; in totum corpus digeſtionem impediat, in aquæ ſubſtantiam ipſum commutat. Quod ita refrigeratũ inter inteſtina & peritonæum tranſmittitur. Hoc quoq; malum Hippocrati ſalutis ſpem nullã habet. Quod ſi abſq; inflammatione hydrops, præſertim ἀνασάρκα eueniat, calore genuino refrigerato, nec alimentum in venis amplius continente, ſanguis caloris inops aquæ naturam induit: & ex venis ceu oleum ex vtribus defluit. Quouſq; enim ſanguis omnino in venis eſt, ab earum tunica continetur. Vbi vero in eo pingue exuperaue

rit, vt in obæſis, ſanguis effuſus adipem generat, aut in aquã verſus, aut dum non continẽtur, diffluit in locũ, qui inteſtina, & interiorẽ abdominis mẽbranã interiacet, aut per vniuerſum corpus diffunditur. Tollũtur duo alij hydropes vel malagmatis exiccantibus, vel medicamẽtis vrinas cientibus, vel hypelatis purgandi facultate præditis. RENES affecti dolores magnos pariunt. Locus autem male habens non ex facili poteſt diſcerni, quòd exterioribus partibus cohæreat: laxiúſque inteſtinum, κῶλον appellant, ipſis vicinum ſit. Quare cum offenduntur, vel externarum partium inflãmatio, vel cœli affectio eſſe apparet. Non raro eiuſdem inteſtini conſenſu renes dolent. Vitia autem quæ in eis conſiſtunt hæc ſunt: inflammatio, exulceratio, calculi, vrinæ deſtillatio. Cum inflammatio renes exercet, nihil per vrinam excernitur: ſed dolores excitantur potius, non exactè locum dolentem oſtẽdentes ob eam, quam dixi, rationem. Verum intolerabiles: quippe qui nec cataplaſmatis cedant, nec imminutione per cucurbitulas facta remittãt. Sola pharmaca nephritica intus accepta præſidio ſunt. Si exulceratio eos infeſtat: interdum purulenta per vrinas excernuntur, interdum cruenta. Cum ineſt calculus aliquãdo cruẽta, partibus videlicet ab eo exaſpe-

ratis eijciuntur. Aliquando arenulæ in vrina ſubſident, ſi friabilis ſit lapis, vel etiam recens modo naſcatur. In remiſſione ſanguinolenta vrina redditur, quaſi nondum ſegregata. VESICAE AFFECTVS hi ſunt: vrina ſpontè profluẽs, pytiriaſis, calculus, exulceratio, quibus coles maximè conflictatur. His accedit vrinæ ſuppreſſio, eiúſq; difficultas, & ſtillicidium. Ex eiſdem vero, alijsq; cauſſis proficiſcũtur. Græci prius vitium ἰσχουρίαν: alterum δυσουρίαν: tertium στραγγουρίαν appellant. Inflammationis notę ſunt circa pubem dolores, vrinæ excernendæ difficultas. Soluitur cataplaſmatis, fomẽtis, & à cibo abſtinẽtia. Quod ſi excedat, ſanguinẽ per venam mittere conuenit. Exulcerationis indicia ſunt, ſanguinolẽta reiectio interim, interim purulẽta, nõnunquã muccoſa, & circa pubem dolores. Auxiliãtur epithemata: maximè dulcis boniq; ſucci alimentũ. Adhæc quæ intus adhibẽtur, & byſſini medicamẽtum. Relaxationẽ veſicæ innuit vrina cum citra mingẽtis voluntatem effluit. Difficilem morbus curationẽ aut nullam recipit. LAPIDEM in veſica eſſe, digiti in anum immiſſi deprehendunt. ſed ita vt index ad mediũ in ſummo reflectatur: atq; in priorem veſicæ partẽ, vbi & lapidem innatantem contingunt, referúntque in veſicæ ceruicem.

CALCVLORVM differentiæ plures sunt: quidam enim illorũ adnati sunt: alij possunt auferri. Rursus aliqui vel molles: nonnulli duri sunt. Itaque magna ex parte adnati difficulter curantur. Ex alijs autem molles dissoluentibus medicamentis cedunt. Duros & dissolubiles chirurgi tollunt, cutem diuidentes super vesicæ ceruicem. ἰσχουρία summa est vrinarum retentio. στραγγουρία vrinæ stillicidium. δυσουρία vrinæ difficultas. Atq; hæc multis è caussis proueniunt. Aliquando calculo vesicæ ceruici impacto, aut meatu in totum obstructo: vel si intus quippiam relictum sit, aut ceruici insideat. Vrinæ retentio propter vesicæ inflammationem nimiam, aut repletionem immodicam accidit, vesica scilicet ad excretionẽ imbecilli, aut ceruice vehementer ex vrinarum acrimonia contracta: aut ex grumis sanguinis iter recludentibus, aut ex humorum crassitie. Hæc medicamentis resoluentibus oportet discutere. Plenitudinem vacuare ferramento, quod Erasistratus καθετῆρα nominat: Romanorũ literæ S simili. STOMACHVS siue naturaliter, siue male affectus sit, ventris & intestinorũ principium est. Eius vitia sunt: inflammatio, exulceratio, sanguinis eductio, exhalatio, humiditas, fastidiũ, alimẽti incõtinentia. Inflãmationẽ notat dolor incumbẽs.

Succurritur fomẽtis & cataplaſmatis, alimentis quæ nutriant, & facile poſſint digeri. Exulcerationem in ſtomacho notant propriè putredo, mordicatio, deglutiendi difficultas. Auxiliãtur his extrinſecus impoſita, cibiq; probè ſucculenti. Sanguinis excretio ijſdem medicamentis ſiſtitur, quibus ex pulmone eiuſdem reiectio. Exhalationem diſſoluunt euaporationes, & quæ ructus mouent. Humiditatem ſiccorum eſus, & abſinthij potio tollunt. Cibi faſtidium ex pituita circumiacente oritur, ideóq; exiccare illam ex vſu eſt. Aut à bile ſupernatante: Vnde ſtomachus purgandus eſt, aut naturæ impotenti functionem appetitoria reddenda. Nam oculi quoque propter ſpiritus viſorij imbecillitatem hallucinantur. Aduerſum victus faſtidium huiuſmodi adhibenda ſunt, quæ appetitum prouocent, ſuppediténtq;. Stomachus autem non continet accepta propter humiditatem, maximè impotentiam ac imbecillitatem, ſicut dimiſſa manus non continet apprehenſa. Expedit igitur corroborare, fortiorémq; ipſum reddere, tum vniuerſũ corpus reficere. VENTREM multa vitia ſtomacho communia infeſtant præterquam appetentiæ prauitas. Sed concoctionis male obita functio ventriculo propria tribuitur, vt quæ potiſſimum in eo adminiſtre-

tur. Quem affectũ profluuium ſequitur. Reliqua igitur pari modo cum ijs quæ ſtomachum cruciant curabis. FLVXVS exactè diſquirendus eſt, cur alimento incocto accidat. Et ſi inflammatio eam pepererit, cataplaſmatis & fomentis occurretur. Si pituita humiditatis parens, victus ratione exiccanda eſt. Si bilis exuperet, eam purgare vtile eſt. Si ex imbecillitate prouenit vt infirmis, robur corpori faciendum eſt. Si ab ipſa qualitate eorũ quæ cruda aſſumpta ſunt, vel quę cõſumi non poſſunt, vel aliter habent, deſperanda talium curatio eſt. INTESTINORVM tormina, δυσεντερίαν Græci nominant, generantur in ventris profluuio, humoribus temporis proceſſu corruptis, erodentibus, & exulcerantibus inteſtina. Fit etiam ſine fluxu, primum ab humore acri inteſtina intus exedenti. Eſt cũ in morbi deceſſione δυσεντερία contingat, quam curari Hippocrates prohibet, ne alium quempiam morbum maiorem accerſat. Illam, quæ ex fluore nata eſt, reprimentibus & ſiſtentibus ſanguinem medicatur. Aliam, cuius origo ex acris cuiuſdam humoris mordicatione eſt, leniẽtibus, quæq; ſimilibus exulcerata mitigare poſſint. Diuturno tamen morbo peſtifera & putrida ſolent deijci: tum proſunt immiſſi paſtilli ex ſandaraca, calce, auripigmen-

to,atq; id genus alijs compositi. Vbi vero non sit consueta deiectio,non his vtendũ est:quoniam conuulsionem faciunt. Quod si talis intestinorũ exulceratio in superiore parte consistat,pastillorum nullus vsus est. Non enim statim ad affectos locos perueniunt. Vbi sanos contingunt,perniciem eis faciunt. Verũ medicamentis vtendum est, quæ superioribus locis conueniunt: quorúmq; titulus est aduersus dysenteriam inditus. Ex tormínib9 interdum INTESTINORVM LEVITAS oritur,quæ propter multa vlcera nihil cõtinẽt. Quamobrem medicamenta hic nihil promouent. Vlcera nanq; ægrè sanescunt. Si vero ex intestini imbecillitate contigerit, tum quoq; periculosa est,nec ex facili tollitur. Remediũ autem erit,si curationem moliaris, robur vniuerso corpori ac intestinis adiungere. Cæterum caussa morbi pituita est,intestinis lubricitatem illuendo generans. Succurrit inædia: & cibi pituitæ contrarij. TENESMVS propriè morbus est recti intestini. Hoc enim inflammatione laborans, cõtinuæ intentiones, & frequens desidendi cupiditas exercet. Prosunt ei fomẽta parte inferiore adhibita,astringentia,tum alimentum ex valenti materia & reprimens. Q; si perseueret,nihilq; imminuatur, ptissanæ cremore, & hircina adipe vten-

dum eſt. LVMBRICORVM qui inteſtina excruciant, triplex eſt ſpecies. Quidam enim teretes, palmi longitudine, vel etiam maiore ad ſtomachum vſq; proſerpunt. Quidam breues, & maiuſculis vermibus ſimiles, ἀσκάριδες Græcis appellantur. Rectum vero inteſtinum occupant. Nõnulli lati & oblongi adeo, vt in totum exporrigantur inteſtinum. Græci vocant κειρίας ſimul & ταινίας. Teretes itaque ad remedia faciles, maximè pueros: Aſcarides eos, qui ſub pubertatem ſunt, infeſtant: nec præſidijs cædunt, nec excernuntur, niſi cibis acriorib⁹, & medicamẽtis diapicram compoſitis, oleóq; cum vino copiſiſſimè adiecto. COXARVM dolores, articulorum vitia, & podagræ ſola inter ſe magnitudine differunt. Cæterũ cauſſis & locis, qui affectum primum ſentiunt, iiſdem conſtant. Pituita nanq; morbum plerunque conſtituit. Nerui ſuſtinent, quibus articuli conſeruntur, motúmque recipiunt. At coxæ dolor, quẽ Græci ἰσχιάδα nominant, in ipſius articulo ortus ad talos vſq; non raro extenditur. Præſidio erit ſanguis ex talo miſſus, & cucurbitulæ coxis admotæ: clyſteres acres, quiq; inteſtinorum tormina quodam modo faciunt. Adhæc cataplaſmata acopa, & malagmata adhibita proſunt. PODAGRA ſolos pedes affligit: in ſtatu febris inten-

tio eſt, eóqꝫ refrigerantibus opus eſt. In declinatione torpor cum frigore hominem occupat, ob quod calefacientia cõducunt. ARTICVLORVM vitia, prædictis ſimiles affectus ſunt, medicamenta therapeutica, tepefacientia, & victus ratiõe variam deſiderãt. MORBVS quem Græci ἐλεφαντίασιν, vel ἐλεφαντίαν vocant ab elephanti ſimilitudine nomen ſortitus eſt. Nam qui hoc vitio laborant, ſummam cutem æquabiliter craſſam, duram, cancellatam, quaſiqꝫ ſquamis quibuſdã elephantorũ modo exaſperatam habẽt. Originẽ mali excitat pituita craſſa, & atra bilis, vel muccoſa maximè inhæreſcẽs. Illi enim humores feritatem ipſam denunciant. Quare ſolum veratrum ſiue nigrum, ſiue albũ, præſentaneum elephantis eſt remedium. IMPETIGINIS duæ ſpecies ſunt, quæ cutem moleſtant. Vna tolerabilis, mitiórqꝫ eſt. Altera difficilius tollitur: ideóqꝫ ἀγρίαν, id eſt feram Græci appellant. Squamulæ in his ex ſumma cute deſcẽdunt: ſub quibus locus rubicũdior, feréqꝫ exulceratus apparet. Gignitũr affectus à pituita ſalſa & flaua bile. Vnde ceu in ſalſuginum vaſis fictilibus, ex cute oriuntur ſquamæ. Succurritur medicamentis pituitam mouentibus, & quæ extrinſecus corpori illinuntur. LEPRA quoqꝫ cutis vitium eſt, ſed magis ſubalbidum,

aſperiuſq; apparet ſpydracijs videlicet: ea ſunt paulo duriores puſtulæ in cute ſumma exortæ. PSORA vero ſcabies exulcerata magis eſt. Pituita ſalſa vtrunq; malum propriè producit. Pharmaca pituitam cientia, tum quæ extrinſecus illiniuntur, quibus ad lepram & ſcabiem titulus eſt, iiſdem ſuccurrũt. VITILIGO quam Græci ἄλφους vocant, duas habet ſpecies: Leucum & Melanem. Hic ab atra bile generatur, ob quod magna ex parte melancholica ſubueniunt. Leucus à pituita non ſalſa. LEVCE habet quiddam ſimile alpho leuco: ſed magis colore terrã albidam refert. A lepra variat: quòd leuior hic cutis, minúſq; aſpera quàm in illa ſit. Omnia huiuſmodi curant medicamenta pituitæ trahendæ idonea, tum purgationes foris adhibitæ.

DE CVRATIONIS PER MEDICAMENTA DIVISIONE.

MEdicina duplex eſt: prima interiores morbos curat, qua potiſſimũ victus ratione ſanans vtitur. Altera exteriores, citráque illam manu nihil peragitur. Interiorum medicaminũ ſpecies duodecim exiſtunt. Quædam cephalica, quædam ſtomatica dicuntur: Alia concoquunt: alia tuſſim ſanant. Alia anodyna quæ dolorẽ leuãt vocant,

alia alexipharmaca ſunt, alia purgant. Nonnulla propriè ad iecur dolens, inſcribuntur. Sic ad lienem, ad renes affectos. Eſt quæ aduerſus veſicæ calculos & vlcera nomen habẽt: ſimiliter ad vuluam. Iam vero ſtomatica ſunt quæ ad cicatrices cruentas, putridas, eroſas, & dentes faciũt. Eódem referuntur quæ aphtas, & cruſtas, tum quæ vuam deſcendentẽ ſanãt. Quæ cõcoquunt partim ad ſtomachi vel ventriculi imbecillitatem conducunt: partim ad horum inflationẽ. Partim etiam laterum dolores, vel pulmonis morbos tollunt. Partim tabidos ſaluti reſtituunt: & ſpirandi difficultate maxima diſtorſos, vt ſpirare ſine ſono & anhelatione non poſſint, ἀσθματικοὺς Græci nominant. Partim eos qui non niſi recta ceruice ſpiritum trahunt, ὀρθοπνοικοὶ vocantur. Aliqua ex his aſperitatem arteriæ, & vocis impedimentum auferunt. Porrò anodyna nunc renum affectus, nunc ventris profluuia, aliâs inteſtinorum tormina, aliâs plenioris, tenuioriſq; inteſtini mala: cõmuniter omnia quemuis dolorem mitigant, extinguúntq;. Alexipharmaca ſimplicia alia ad aliud venenũ vſurpamus. Theriace aduerſus omnia, & prius, & pòſt ſumitur. Inter purgantia quædam per ſuperiores corporis partes agunt: quemadmodum quæ veratro conſtant: vomitúmq; cien-

tia. Per inferiores ſcammonia,aloe,elaterion, colocynthis,euphorbium,coccum gnidium, atq; his ſimilia purgant. Tertio ordine ab his ponantur,quæ lumbricos latos repellunt:cuiuſmodi medicamentum eſt,quod cerui cornu,menta,& pipere præparatur. Eſt & quarta ſpecies caput tantum per os atque nares purgantium,quæ in capitis,oculorúmq; doloribus propriè ſumuntur. Adhæc quæ in arquato crebrò in vſu ſunt. Conuenit autem ſuperior purgatio morbis lõgis propulſandis. Tẽpus harum eſt,cum morbi intermittunt. Inferior acutis, vt laterum pulmoniſq; affectibus. Tempus earum omniũ & particularium acceſſionũ remiſſio eſt. EXTERIORVM REMEDIA vndecim ſpecies cõtinent. Alia diſcutiunt,alia concoquunt,alia cruentis ſtatim imponuntur,alia pus mouent,alia repurgant,alia implent,alia reprimunt,alia cicatricem inducunt,alia oculis, alia vniuerſo corpori adhibentur,alia adurunt,ereſypelatis, herpetis,carbunculis idonea. Alia ſunt quæ illinuntur,acopa,& excalfacientia,ad neruorũ reſolutiones, articulorũ morbos,podagras, tetanos,opiſtothonos,omnémq; neruorum rigorem. Alia puſtulas in ſumma cute oriẽtes,leucen,alphum,impetiginem,& lepram purgãt. Quæ digerunt & concoquunt, tuberculis, &

cuilibet id genus absceſſui auxilio ſunt. Digerentia conſtant ſale: nonnunquã nitro, vt Cteſiphonis compoſitio teſtatur. Concoquentia reſina, galbano, ammoniaco, thymiamate. Enæma pharmaca fuſci coloris ad recẽtia corporis vulnera valent. Quæ propriè viridia & nigra ſunt, vt barbarũ, capitis mala & canum morſus ſanant. In vlceribus partim pus educentibus vtendum eſt. Inflãmatis leuia conueniunt, vt tetrapharmacum: Sordidis repurgantia, vt viride relaxans. Cauis implentia, ſupercreſcentibus reprimentia, quæ ex myſi & ſquama conficiuntur, in vehementi ſanguinis fluore ſiſtendo non parum efficacia. Adurentibus interim in diducendis partibus, ac aperiundis vtimur: velut in abſceſſuum tumore: interim cum palpebræ ſumma cutis relaxatur, & procidit. Aliquando in capitis morbo difficillimo, quẽ κεφαλαίαν à Græcis vocari diximus, per altas cruſtas humores in exteriorem partem educentes aſſumimus. Adurunt lixiuium, calx viua, auripigmentum, ſandaracha, alumen, atq; id genus alia. Ex cephalicis medicamentis aliud ad furfures capitis, ſordes, & papulas valet. Alia cephalalgiam, & heterocraniã leuant. Aurium remedia partim earum inflammationem, partim exulcerationem, partim influxum, partim grauem

auditum, partim contuſionem iuuant. Oculorum pharmaca ſeptẽ ſpecies habent. Quædam enim ad incipientes lippitudines, quæ διὰ γλαυκίου, & διὰ κρόκου, & κυκνάρια Græcè inſcribuntur. Quædam ad eorũ affectus, vt nardina, & theodocia appellata. Quædam ad fluorem, quæ ex libano, acatia, & ericæ fructu cõponuntur. Quædam ad ſcabritiem, vt metallica: nempè vſtum ęs, chalcitis, & æris ſquama. Quinta ad ſiccam lippitudinem, & ſcabiem collyriorum ſpecies eſt: tum ſiccorum oxydercicõn, id eſt viſum exacuentium, quæ in ſuperiorum numero locantur. Sexta humidorum quæ ad ſuffuſiones inſcribũtur, ex felle & hyæna potiſſimum compoſita. Septima plaſmatum ſpecies in oculis vehementer inflammatis & dolentibus vſurpatur, ex meliloto, dulci aqua, & teli ſimilibúſque confecta. Oblinimus palpebras initio repurgantibus, & cuiuſmodi ſunt diaglauciu, & diacrocu medicamina. Etiam ſolo ipſo glaucio. Interioribus exiccantia, & lenia admouemus, vt nardina & theodocia. Quæ vero ad colorem decorémque formæ conciliandum illinũtur, qualia hydychroo, & ſandyce conſtituuntur, non medicinæ, ſed cultus, ac elegantiæ ſunt propria.

C. GAL. PERG.

DE OCVLORVM AFFECTIBVS.

Ffectus qui totum oculum exercent, hi ſunt: taraxis, lippitudo, epiphora, inflãmatio, tumor, inflatio, durities, chymoſis, carbunculus, ſtrabiſmus, contractio, tremor, myopiaſis, gangræna, putredo, vlcus, fiſtula, xerophthalmia, pſorophthalmia, ſclerophthalmia proptoſis, atrophia. IN MEMBRANIS HI CONSISTVNT: ruptura, exæſio, diſtenſio, anaſtomoſis, craſſities, denſitas, corrugatio, extenſio, raritas. INTERIORES PALPEBRARVM PARTEIS infeſtãt, aſpretudo, craſſities, ſycoſis, tuber, durities, chalazoſis, pladarotes, putredo, ſarcoſis, poriaſis. EXTERIORES: guttæ, calculus, phthiriaſis, meliceris, gãgrena, phymata, colobomata. IN SVPERIORE PARTE: chritæ, poſthia, trichiaſis, dyſtichia, triſtichia, palangoſis, pyroſis, ptiloſis, pſoriaſis, madarotes, paralyſis. COMMVNES TOTI PALPEBRAE: paralyſis, proptoſis, ectropion. ANGVLIS HI ACCIDVNT: encãthis, ancylæ, pterygion, rhæas, proſpyſis. EXTRINSECVS: ęgilops, ãchilops. ALBVM AFFLIGVNT: pſydracion, hulcus, hypoſpagma, abſceſſus, chemoſis, cæloma, pterygion, phacoſis, icterus, porus. CIRCVLVM OCVLI infeſtãt,

argemõ,nephelion,achlys,epicauma,hulcus, botrion,phlyctis,myocephalon,ſtaphylema, hypopiõ,ruptura,cicatrix, leucoma,cæloma, proptoma, vnguis, pyoſis, exulceratio. IN PVPILLA ESSE SOLENT: ſuffuſio,glaucoſis,mydriaſis,amauroſis,rhytidoſis, nyctilops,hemeralops,myopyaſis,diapyaſis. MEATVS EXERCENT: aporexis,paremptoſis,ſymptoſis,anthracoſis. TARAXIS IGITVR eſt,cum oculus in exteriorem partem conuertitur,tandémq; rubicundus mediocriter euadit. LIPPITVDO, cum album rubeſcit,& palpebræ attolluntur,cũ dolore coniuent,ægréque manus admotas ferunt. INFLAMMATIONE rubeſcunt vehementer oculi: palpebræ eleuantur,vt niſi magno negocio queas ſuſpicere. EPIPHORA tum inflammationis magnæ vniuerſo illatæ corpori: tum inſignium fluorum cõmune nomen eſt.Propriè vero de oculis refertur:vbi cũ maxima inflãmatione,etiam humoris copia influxerit. OEDEMA nominant,cum eleuatus apparet oculus, & colorem amiſit, vel etiam ægrè mouetur.Interim album quoq; nigrum excedit. INFLATIO dicitur, cum ſubitò tumeſcens oculus decolor fit,exuperante pituita:vt plerunq; ſenibus,æſtate potiſſimum ſolet accidere. SCIRRHOSIS ex inflãmatio=

nis diuturnæ vehementia oritur, carne increſcēte, & ſubliuida. PROFLVIT oculus cum non ſolum rubet, ſed multas lachrymas excernit. XEROPHTALMIA, id eſt arida lippitudo, cũ anguli hulcera & aſpretudinem, pruritúmq; contraxerunt: palpebrę rubent, & lachryma ſalſa & acris profluit. SCLEROPHTALMIA, quaſi dicas duram lippitudinem, eſt cũ palpebræ duriores ſunt, oculi rubent, & cũ dolore quodam graueſcunt. PROPTOSIS appellatur, vbi ab inflammatione moti ſede ſua procidũt. ATROPHIAM nominant, cum ex longa imbecillitate, vel alia quadam latente cauſſa paululũ quaſi propulſus, deinde cauus ad radicem, cum dolore minor euadit, obſcuréque aut nihil omnino videt. SCABRAE dicuntur palpebræ, cum euerſæ ſanguinolentiores apparent: adhæc magis aſperæ carnoſæ'que, & fici acinis ſimiles. CRASSAE vocantur, vbi euerſæ duriores ijs quæ naturaliter ſe habent, exiſtunt, & ſcabris magis carnoſæ. SYCOSIS, id eſt ficus, accidit cum in palpebrarũ parte interiore carni quid ſimile enatum fuerit: quod emineat, oculus totus graueſcat. TYLOSIS nuncupatur, cum in palpebris aſpretudines ex ſenectute craſſiores, albidæ & parum ſenſiles extiterint: eóq; minus demoliri licet. SCLERIASIS eſt tu-

mor palpebræ cum rubore doloréq;: difficulter remedijs cedit. Durat magis quàm inflãmatio. CHALAZIA rotunda in palpebris tubercula ſunt, & mobilia: ſimulq́; digito huc vel illuc impelluntur. Nomen à ſimilitudine grandinis acceperũt. PLADAROTES, cum palpebræ molleſcunt nimis. PVTREDO cõmunis eſt omnium partium. Palpebræ ex eadem laborant, vbi tumentiores fiunt, & aſſiduè diffluunt, adipem paulo copioſiorem ſortitæ. CRITHE quæ & POSTHIA dicitur, tuberculum eſt paruulũ in eiſdem palpebris ſupra pilorum locũ. Figura hordeo ſimile, vnde appellatum eſt. Generantur alia quoq; tubercula in medijs palbebris eodem appellata nomine. LITHIASIS albida quædã & craſſa, callis, lapilliſq́; ſimilia, quæ oculum premunt, in palpebris retorſis oſtẽdit. PHTHIRIASIM vocamus, cum palpebrarum pilos exigui pediculi infeſtant. DITRICHIASI laborat oculus, cum pilis naturalibus alij ſubnaſcentes ipſum premunt, fluorémq; concitant. PTILOSIS eſt cum alij quidem ſubnaſcuntur, naturales autem collapſi, fractiq́; ſtimulant ac pungunt. PHALANGOSIS, cum pilorum ſubnaſcentiũ duplex, triplexve acies, vel in ſuperiore, vel in inferiore palpebra prouenit. RESOLVTVS oculus dicitur,

vbi naturali motu deſtitutus, neque ſurſum, neque deorſum intendi poſſit: verum ſentiendi expers conſiſtat. Frequenter hoc mali partibus oculi accidit. ECTROPION palpebrarum vitium eſt, cũ exulceratis oculis plus extra feruntur. ENCANTHIS, vbi ex vlcere caro in angulis iuxta nares ſupercreuerit, quæ palpebras parum diduci patitur. Nautæ hoc vitij peculiare habent. VNGVIS vero eſt in albo oculi præter modum exulcerato, carneq; oppleto, membranula neruoſa, quæ oriens ab angulo, ad pupillam & verticem eius peruenit. RHOEAS, cũ anguli foramen ex latẽte quadam cauſſa, aut praua curatione patescit, vt lachrymas continere non poſſit, ſed poſtea ſemper humorem dimittat. COHERESCVNT frequenter palpebræ cum albo oculi, vel nigro ſcilicet, cum in vtroq; fuit hulcus negligẽter curatũ. Et ſi nigro cohæreant, viſus omnino prohibetur. Sin albo, minus. Græci hoc malum ἀγκυλῶσιν appellant. AEGILOPS, vel ANCHILOPS, abſceſſus quidam eſt in angulo, qui naribus propior eſt, pus continens: aut exæſo oſſe, pituita aſſiduè, vel ad angulum, vel vſque ad nares deſtillat. SPYDRACION de toto corpore, interim de oculi albo dicitur. Eſt autem velut puſtula in ſummo rubicundum. HVLCVS oritur

in albo vel nigro,cũ ſumma cuticula, quam Græci ἐπιδέρμιν nominant, diuiſa lunæ formam vel rotundam, cauam, ſimilis coloris, vel ſubalbidi acceperit. HYPOSPHAGMA vocant, cum vaſis ab interiore tunica ruptis ab ictu,ſanguis intra albi exceſſum,& interiorem tunicam coierit. Atq; oculi color ſtatim cruentus,pòſt liuidus exiſtat. CHEMOSIS ex inflãmatione vehementi vtraſq; palpebras in exteriorẽ partem detorquet,ne totum oculum contegant. Propriè vero chemoſis, cum album vtraque iridis parte inflãmatione afficiatur: iuxta irim cauum hiatularũ ſimilitudine appareat. CAELOMATA ſunt rotunda & caua hulcera,racemis latiora,quæ in oculis circa irim naſcantur. ARGEMON in iridis circulo,vel in albo, interdum etiam nigro, hulcus rotundum & ſubalbidum oritur. NEPHELION ſummæ cutis hulcus paulo maius argemo,albidum. ACHLYS eſt circa totum nigrum extremi hulceris cicatricula tenuiſſima,aeri caliginoſo aſſimilis. EPICAVMA,cum extrinſecus epidermis aduſta hulcus contraxerit, vel etiam paulo altior q̃ epiphora magna fiat. BROTHYON eſt hulcus cauum,purum,anguſtum, centris rotundis ſimile:hulcuſculo altius. PHLYCTAENAM vocãt,vbi per exulcerationẽ,vel etiam

ſine hac exterior ceratoidis tunicæ membrana tenuiſſima & ſublimis elata, intra ſe humorem collegerit: aut ſub tunica craſſior humor currens phlyctænam pariat. MYOCEPHALON morbus eſt, cum tunica priore iuxta irim, exulcerationis vitio exæſa, ſecunda inclinat: vt ceu muſculi caput referre videatur. STAPHYLOMATE oculi pupilla cum inflãmatione & dolore attollitur: Et album colore acino vuæ ſimile redditur. HYPOPION vniuerſam irim pure occupat, vel eius dimidium. REXIS eſt exulceratio ab ictu, vel alia quadam cauſſa, in alto integras ſubinde membranas diuidens, vt etiam humores, quibus vidēdi facultas adminiſtratur, effundat. CICATRIX appellatur, vbi in nigro oculi ex alto hulcere mēbranæ craſſities emergit: & color magis albeſcit. Accedit quoque albi mēbranæ, ſed non perſpicitur. LEVCOMA nihil à cicatrice differt, niſi quòd ex hulcere maior cicatrix ſimul & craſſior ĩ iride naſcatur, quam leucoma nominant. CLAVVS cum leuitate & albedine, velut carnoſa cicatrix, durum nigri tuberculũ eſt. Frequenter etiam albo nigro cohærenti euenit. SVFFVSIONEM quidam interpretantur, cum humor quidam in pupillam deſtillauerit, hæreátq; ſæpe pertinaciter adeo, vt viſum offen

dat, vel in occurrẽtibus hebetet. GLAVCOSIS eſt humoris, quem Græci κρυσταλλοειδῆ vocant, in album atque aqueum colorem mutatio, cuius gratia viſus impeditur. IN MYDRIASI pupilla quidẽ nihil colore variat, dilatatur autẽ magis, vt iridis circulo ſit proximus, & viſioni noceat. PHTHISIS appellatur, dum pupilla arctè coit, vt ſtimulo aſſimilis fiat, tum hebetior, tum rugoſior, vt ex imbecillitate periculoſa, aut ex capitis dolore vehementi. SYNCHYSIS, dum humores oculorum non in loco conſiſtunt, proprium ordinem ſeruantes, ſed huc illúcq; feruntur. HEBITVDO ſumma viſionis ſine cauſſa euidenti offenſio. NYCTILOPES vocantur, qui die vident obtuſius, ſole occiduo acrius: Nocte magis adhuc: vel contrá. Die parum. Veſperi aut nocte prorſus nihil. MYOPES vicina vident: remota non item. DIAPIESIS humor exiguus in pupilla, qui diffi culter euaporat ac diſcutitur, ſuffuſione ſiccior. APORRHEXIS eſt, quando meatus à cerebro & meninge in oculũ deſcendens, ex ictu capitis, vel caſu ex alto diruptus, cæcitatem affert. PAREMPTOSIS, vbi meatum qui à baſi cerebri veniens, oculo videndi facultatem tribuit, humor adaperto, vel rupto vaſe incidit, obturátque eum. Vnde cum do-

lore viſus offenditur. SYMPTOMASIS accidit cũ meatus ex tabe, vel imbecillitate fit arctior, conciditq́;. Quod vitium vt rarũ eſt, ſic remedijs ægre cedit. CARBVNCVLVS cruſtoſum eſt hulcus, depaſcens cum fluore, & inflatione: interim in toto corpore, interim in oculis febribus orientibus.

DE EXTERIORIBVS CAPITIS AFFECTIBVS.

EXtrinſecus accidũt hi, qui inter longos aſcripti non ſunt.

DE CALVARIÆ FRACTVRIS.

Aluariæ fracturarum differentiæ quinq; exiſtunt: rhogme, engiſoma, ecpieſma, apochema, & camaroſis. Diſtentio ſuturarum hydrocephalon, furfures, ptyriaſis, meliceris, atheroma, fauus. Porrò eam partem quæ capillo tegitur, & mentum occupant, alopecia, ophiaſis, caluities, phalacroſis. Pili omnes fluunt, exterminantur, quaſſantur, ſcinduntur, in puluerem rediguntur, ſubflaueſcunt, caneſcunt. Oculorum morbi ſeparatim conſcripti ſunt. Aurium contuſio, pterygomata, fractura cartilaginis, ſordiũ vel exuperantia, vel defectus, grauis auditus, ſurditas, puris fluor, curſus graueolens. Nares excruciant ozæna, polypus, hulcus, fractura, peruerſio, compreſſio, ſimo=

ſis.Os infeſtat gingiuarum putredo,dentium eroſio,eorúmq; dolor:& cũ è ſede ſua labant, abſceſſus, epiglottis, epulis, parulis, aphthæ, cruſtæ,pariſthmia,vua,ficus.Faciem occupãt ephelis,vari,lentigo,oſſium fractura.Diſtenſio cõmiſſurarum, eluxationes maxillæ à gena.Ceruicẽ habent ſynanche,cynanche,ſtrangulatio, vertebræ excidentes, ſtrumæ,ſteatomata.Scapulas malè habet, verticis ipſarũ fractura, diſtẽſio.Iuncturã cubiti occupant meliceris, atheroma, ſteatoma, humor aqueus. Primæ palmæ partem ganglia. Digitos manus & pedis chymethla,rediuiũ.Quamcunque corporis partem inflãmatio,tumor,inflatio,duricies,abſceſſus, hulcus purum,hulcus ſordidum, cauum,ſupercreſcens, cruſtoſum, ſiccum,fluẽs,ſubpaſcẽs,calloſum,fiſtuloſum, putredo,phyma,dothien,therminthes,phygethlon,chalaza,pagedęna.Phlyctides,carbũculi,epinyctides,ereſypelas,herpetes. Mamillas,tum naturalia ſexus vtriuſque vexant carcinomata. Quamlibet corporis partem impetunt carcinoma occultum, carcinoma vlceratum,therioma. Inguina,bubones ſimplices,phymata purulẽta inuadũt.Genu,gonyalgiæ, rheumatiſmi, calli.Poplites ſteatomata,anchylæ.Tibiam,varices. Suram durities, chironia hulcera. Sũmam pedis partem, ni-

gredines, necroſis, podagra, fiſtula. Calcem, lepis.

DE CVTIS AFFECTIBVS.

CVtẽ, totiúſq; corporis partes exagitant lepra, pſora, alphos albus, alphos niger, leuce, impetigo ſimplex, impetigo agreſtis, dracortiaſis, acrochordones, thymi, myrmecia, clauus, calli. Quidam horum ex podagra, & articulari morbo quædam ex ſeſe oriũtur. Sedem afficiunt hæmorrhoides cecæ, rimæ, proptoſis, cõdylomata, pylides. Aduenit etiam vuluæ proptoſis, cum in exteriora procidit. Scrotum habẽt, enterocele, cirſocele, epiplocele, ſarcocele, porocele, ſteatocele. Totius corporis oſſa patiuntur cariem, ſpacelum, fracturam ſine vulnere, vel cum vulnere, ecbyrſoſes. Fracturarum differẽtię quinq; ſunt. Prima ſchidacedon facta, id eſt, vt latini homines intelligãt, per rectitudinem. Altera per tranſuerſum καυληδὸν Græci dicunt. Tertia raphani in morem ῥαφανιδὸν. Quarta caryedon, poſtremo alphitoedon facta. Nigreſcũt interim oſſa in fracturis, interdum ſine his. Articulis accidunt, paragogæ, è ſede propria motio, eluxatio, luxatio, colligatio, poroſis, rheumatiſmi, diſtenſio commiſſurarum.

DE CHIRVRGICA.

Hirurgia eſt alieni, vt propriè vocant, per inciſiones, compoſitionéſq; cum via quadam & ratione ablatio: adhæc vulnerum atq; hulcerum humano corpori accidentiũ curatio. Primariæ eius actiones duæ ſunt: compoſitio, & diuiſio. Harũ rurſus variæ ſunt ſpecies. Compoſitionis quidẽ, fractorum oſſium coniunctio, & deligatura. Luxatorum repoſitio, inteſtinorum, quæ prociderunt collocatio: adhæc vuluæ, & recti inteſtini. Curtorum applicatio, ſiue adductio, vt in naribus, labris, atq; auribus. Diuiſionis ſpecies: ſimplex inciſio, præciſio, hypoſpatiſmus, periſcythiſmus, angeologia, exciſio, aduſtio, raſio, limatio. Simplici ſectione in abſceſſibus vniuerſis vtimur. Diuidendum vero membrum eſt recta linea, non trãſuerſa. Præciſioni locus eſt in alis, inguinibus, natibꝰ, & anu. Hypoſpatiſmo in facie, cum oculi fluũt. Periſcytiſmo in ſincipite, & colis pellicula, quam præputium vocant, nigricante. Exciſioni in membris nigreſcentibus, & capitis fracturis. In oſſibus omnibus, alijſq; multis vſtio, raſio, limatio vtiles ſunt. Vſtio candentia ferramẽta requirit: propriè in ijs malis quæ depaſcũt, & oculis rheumaticis, coxis, vel etiam interioribus. Etenim

in tabidis candentia ferramenta aſſumuntur, & in lienoſis:tum ĩ humeris, qui in alam excidere conſueuerũt. Inſuper in ægilope, in nigricantibus, vel ijs quæ propter adaperta vaſa adurũtur. Poſtremo in alijs ſanguinis profluxionibus. Hæc itaque in capite conſiſtunt, quæ à manu auxiliantur. Fracturarum genera ſunt hæc. Rogme, empiſoma, ecpieſma, apochema, & camaroſis. Nonnullorum ſententia additur trichiaſis, ſumma oſſium inſculptio. HYDROCEPHALON quatuor ſpecies obtinet. vnam cum intra cerebrum & inuolucrum eius humor ſubſidet. Alteram, cum intra membranas & oſſa: Tertiam, cum intra os, & pericranium: Reliquam, vbi os & cutem interiacet. Circa cutem oriuntur meliceris, atheroma, & extrinſecus incidens alopetiaſis. Itaq; alopetias laniamus, melicerídas & atheromata obliquè, vel ſimpliciter ſumma cute diuiſa, deinde tunicis per digitos auulſis, cum ipſis humoribus, qui inſunt auferimus. Hydrocephalon ſub cute & pericranio duabus, vel tribus rectis lineis inciſis euacuamus. Quod ſub oſſibus eſt, excidimus. Quod tandem intra meningem cerebrũ incidit, inſanabile eſt. Onus fracturarum caluariæ ſpecies exciſione adminiſtratur, quæ id quod in oſſibus fractum eſt, aufert. Veteres igitur mo

diolis teretibus ſecantes ipſa excidebant. Poſteri terebris vſi ſunt, ægros in ſedile, tum ſeipſos collocantes. Hac tempeſtate ægris tantum ſedem exhibẽt. Ex oculorum vitijs, hæc manus præſidium expetunt, trichiaſis, hyatides, encanthides, vngues, ſtaphylomata, ſuffuſiones, fluores diuturni, & excedentes, palpebrarum calculi, conglutinatio: in angulis oculorum ægilops. Palpebras itaque procidentes ſurſum attrahimus: id quod præter naturalem habitum eſt auferentes. Vbi alius pilorum ordo ſubcreuit, acus candens ab angulo ſub ipſis radicibus, immittitur. Hydatidas ſingulatim tollimus. Encanthidas, vngues, & ſtaphylomata præcidimus. Quæ ſolum ad ipſas radices per medium tranſuere acu lina ducente oportet. Vngues vel encanthidas, vel lino, vel hamulo attrahimus. Hypochyma punctione tollimus, iuxta minorẽ angulum, verſus pupillam adhibita. Deinde in eius ſummo concretum pupillæ humorem fractionibus radentibus: ſtringentéſque, ne ſuſpitias. Hypoſpatiſmus, periſcythiſmus, & angiologia fluorem ſiſtunt. Hypoſpatiſmus itaq; tribus fit ſupra frontem diuiſionibus. Poſt ferramento quod ſpathomolã appellant per corpora quæ interiacent, tranſmiſſo. Periſcythiſmus eſt, cum tranſuerſis lineis coronæ modo

frons ſecatur. Altera ipſius parte paulo ſuperius quàm tempora ſunt, quædam triangula amputantur, Græcorum literę Δ ſimilia. Angiologia perficitur vaſis latentibus à tempore ad tempus in profundum diuiſis. Palpebrarum calculis medemur magna ipſarum diuiſione: qua lapides integrè auferimus. Connatas palpebras ſcalpello aperientes ſiccis medicamentis diducimus. Aegilopas ad os vſque excidentes ferramẽtis candẽtibus adurimus. Sunt autem qui loco ferramentorũ candentiũ terebra os forant, vt in naribus. Polypum, qui in naribus naſcitur, acuto ferramento ab oſſe reſoluimus: & raſorio poſtea radices demetimus. Ozænæ raro ad ſanitatẽ proficiunt: curatio vero earũ in ijſdẽ verſatur. In ore epulidas, & parulidas diuidimus, vbi ſuppuratio ſe oſtenderit. Vuas diſcedentes, ſiue collapſas nimiũ incidimus, volſella præhendẽtes. Dentes eximimus remouendo. Durities excedentes naturam in tonſillis aduerſis plagis amputamus. IN CERVICE ſteatomata, & ſtrumas, ſumma cute diuiſa, & digitis auulſa, tum vaſorum complexu diſſoluto tollemus. Ganglia quæ in metacarpijs vt plurimũ eueniũt, & mulieribus lana victum quæritantibus interim extundimus: interim ceratis mollita curamus. IN ALIS tubercula, & ſtrumas præ=

cidimus. Similiter in inguinibus. Abſceſſus inter coſtas diuidētes non vniuerſim, ſed moderatè, paulatímque puris excretionem molimur: ſunt qui exurant eos. CARCINOMATA in multis corporis partibus, maxime fœminarum mammis oriūtur. Præcidimus vbicunqꝫ fuerint, & ferramentis perurun tur non admodum candentibus, ſiue ignitis. Non deſunt qui alijs ferramētis ignitis ſimul ſecantibus & adurentibus vtuntur. Exomphali omnes quibus vmbilicus extuberat, appellantur. Differentia triplici comprehendūtur. Quidam enim pneumatomphali, quaſi qui ſpiritum ſub vmbilico collegerint. Alteri enteromphali, quibus inteſtina ad vmbilicum procedūt. Reliqui hydromphali, qui aquam ſub vmbilico geſtant. Omnes differentiæ manu ſanantur, lino duplici per acum immiſſo, & vmbilico cōſtricto. Hydropicos paululum ſupra vmbilicum pungimus ferro, quod myrſinen vocant. Apellarum duplex curatio. Horum qui intrinſecus: illorū qui extrinſecus orbiculatim in ſumma cute diuidūtur, vt glans intus attrahatur. Qui dicuntur atreti, ſiue foramen habeant tenue, aut nullum omnino, auxilium capiunt hoc pacto: Acuto ſpecillo immiſſo, id adaperitur: deinde digito ſubmittentes vndique diſſoluimus. Lapides in veſi-

ca habentes ſecamus, calculum veſicæ collo ſtringentes, exciſorio cultro diuidemus ſubito adiectam materiam, & ferro ad id idoneo calculum auferemus. Quibus vrina propter copiam non redditur, veſica diſtenta vt remittere ſe nequeat, per fiſtulam vrinam elicimus. Immittitur autem in anum per meatum ad veſicam vſq;. Tumorum qui ſcroto accidunt, ſeptem ſpecies ſunt: hydrocele, porocele, ſteatocele, ſarcocele, epiplocele, cirſocele, enterocele. Aquibuſdam hæc adduntur, hyderenterocele, ſarcoepiplocele. In his qui hydrocele laborãt, ſcrotum diducendum eſt, & vbi maximè venoſum eſt, humorem tunica comprehenſum euacuare oportet, & tunicæ ſuperuacanea auferre. In quibus ſine tunica eſt, excernere humorem ſufficit. Steatocelas, & porocelas ſimiliter excedentes ſiniſtra manu ſecare conuenit, ſcrotum poſtea in ſuperficie diducere, donec adipi, vel callo, vel alij cuicunque incidamus, & hoc auferemus. Pari modo ſarcocelici tractanctur. Oportet autem carnem albicantem præcidere: rubram emollire, & in atrum colorem mutare. Adhæc reliquias adimere expedit. In cyrſocelis extendes varicem hamulo: in ſuperficie diuiſum auelles, relicta ceu digiti parui latitudine. Reliquum extẽſum abſeca. Cura vero nõ mediocris ad-

hibenda eſt in neruis illis complicatis, κρεμαστῆρας Græci vocant, & teſticulis. Enterocelicos, & epiplocelicos ita ſecamus, reprimentes inteſtinum, vel omentum diligenter, mox ſeminariũ meatum: auferemus quàm fieri poterit commode. Sin minus, peritonæum attrahentes, & fune acceptũ præcidimus. Hæmorrhoidas lino duplici per ſedem ipſam eleuantes, complectentéſque poſt horas duas abſcidimus. Fiſtularum nonnullæ perforatæ non ſunt, os tantum habentes. Quædam perforatæ vel intus in anum, vel extrinſecus. In perforatis in anum ſpecillum immittes: mox digitum in ſedem adferẽs, inteſtinum attrahes mucrone ſpecilli, idq́; amputabis, ab inferiore loco incipiens, perforatas extrinſecus ſpecilli acumine penetrare vtile eſt omni ſano corpori. Sunt autẽ qui varices in cruribus primum extrinſecus inciſionibus inſigniunt: poſt hæc ſummam cutem diducũt: deinde hamulo varicem attrahentes, deligant, atque tunc abſcidunt. Dracontia varicibus ſimilia ſunt: magnum vero dolorem dum paululum prominentes mouentur, concitant. Oportet autem deligatis, vt varicibus, ſummam cutem detrahere, ſicq́; pręcidere. Clauos cultello, acrochordonas, thymas, myrmecias excedentes adurimus, vel pſorico illinimus. Curta in naribus,

auribus, oculis, hoc modo ad naturalem habitum reſtituuntur: labra ſcalpello vndiq; deradentes cruentamus: deinde adducentes denſius ſuimus. Labra vtrinque vbi connata ſunt inuicem intus & extrinſecus diuidimus, diſtendimúſque, nec caro inde relaxatur. Quæ auribus, vel naribus curta accidunt, cum fuerit cartilago diuiſa, producere aliam conuenit: vel ſic conſuere lanæ filo.

DE OSSIBVS CONFRACTIS.

FRacta membra ex diſtẽſione quidem in rectũ reſtituuntur. Ex deligatura callo obducuntur. Caluariæ ergo fractiones quot modis accidant, quomodóque curentur, diximus. Et ſi in facie fractura contingat vt in capite, ſanare conuenit, oſſe, quod affectum eſt, aduſto. Sciendum autem eſt, quæ oſſa fracta curationem non recipiant. Si igitur nares confractæ ſunt, non rectè poſſunt reſtitui. Aurem etiam frangi ſcribit Hippocrates, quoniam eius cartilago imitatur os: ægerrimèque in priſtinam figuram reducitur. Verum ſi ex palato fracturam accipiant, reſimæ euadunt, & inſanabiles. Porrò ſi clauicula, vel iugulum, vel alia quædam coſta, & hæc frequẽter reſarciri non poſſunt. Epithemata in iugulo adhibẽda ſunt, ipſumq; ab ala, ad alam deligandum eſt. Cæ-

terum ſi quod maiorum membrorũ fractum ſit, vel minorum partium, vt digitorum nodi, vel oſſa volæ, vel oppoſitæ eius partis, vel tarſi, omnia quidem in magnis caulædon, vel raphanedon, & ſchidacidon frangũtur. In tenuibus caryedon, vel alphitidon. Omnia ergo fracta deligantes, extendentéſque admodum vehementer & valide diducere, & multum inuicem ſeparare oportet vt reſtaurentur, priſtinámque figuram recipiant. Non autem in rectum omnia reſtitui debent, ſed ad proximi cui cohærẽt, membri figuram. At ſi os rectum ſit, rectè: ſi obliquum, vel alio quouis modo curuum, aliter. Modus autem deligaturæ præparandę hic eſt, ad omnẽ faſciam ex lintheis veteribus, tum latitudine, tum magnitudine mẽbro reſpõdens. Latitudine quidem in maximis digitorũ quatuor, vel quinque. In tenuioribus non minus digitorũ triũ. Deligaturæ hæc ratio. Prima faſcia ter nobis ſurſum verſus feratur vt plurimum. Altera dimidio longior in eodem loco incipit, euariãs deorſum quidẽ, ad ſuperiora vero reducitur. Illinenda hydrælæo, vel ænelæo, vel glycelæo aduſq; triduum expedit. Poſt cerato laxo, vt oleum craſſum videatur. Verum iunctura ita paretur ne nimium aſtringat, vt alienetur, ſed mediocris ſit vt membrum conquieſcat: nec

laxa, vt contineatur, & repellat influxus, inflãmationis. Pòſt ſplenia triplici, quadruplicíq; figura adhibeantur, quæ membrorum craſſitiem impleant. hæc quoque ipſa ſtabiliant, ne ſibi mutuo incidant, nec diſſidentia interuallum relinquunt. In his faſcia cõuenit triplex, quæ à fractura deorſum veniens, ſurſum rurſus feratur, ibíq; finiat. Soluere membrũ tertio die, interim ſeptimo ſi neceſſitas exigat, debebis. Inde licebit ferulas circumponere, interuallo diſtantes, quæ oſſa in ſede ſua contineant, & in quam partem fractura inclinat, ab ea latior, valentiórque ferula adiungenda eſt. Maximè hic modus deligaturæ cõfert ijs, quę alphitedon fracta ſunt, cũ vulneribus & multa contuſione muſculorum: in quibus etiam linamenta madentia imponenda ſunt. Linamentorum ſunt quinque ſpecies: aliud flexile, aliud raſile, aliud ſuccidum, alia quæ Græci ἐλλυχνιωτὸν & πταπισκωτὸν appellant. Luxati diſtenduntur: repoſitio membri diſtenſionem propriè ſequitur. Omnia in Hippocratico ſubſellio reſtituũtur, ſimul & tenſa, & commiſſa. Caput luxatur, nam articuli circuitum obtinet. Maxilla in priorem partem propellitur, ſed modo altera parte modo vtraque. At ſolis manibus in ſedem ſuã compellitur hinc illincq; ad malas adducta. Humerus cum in

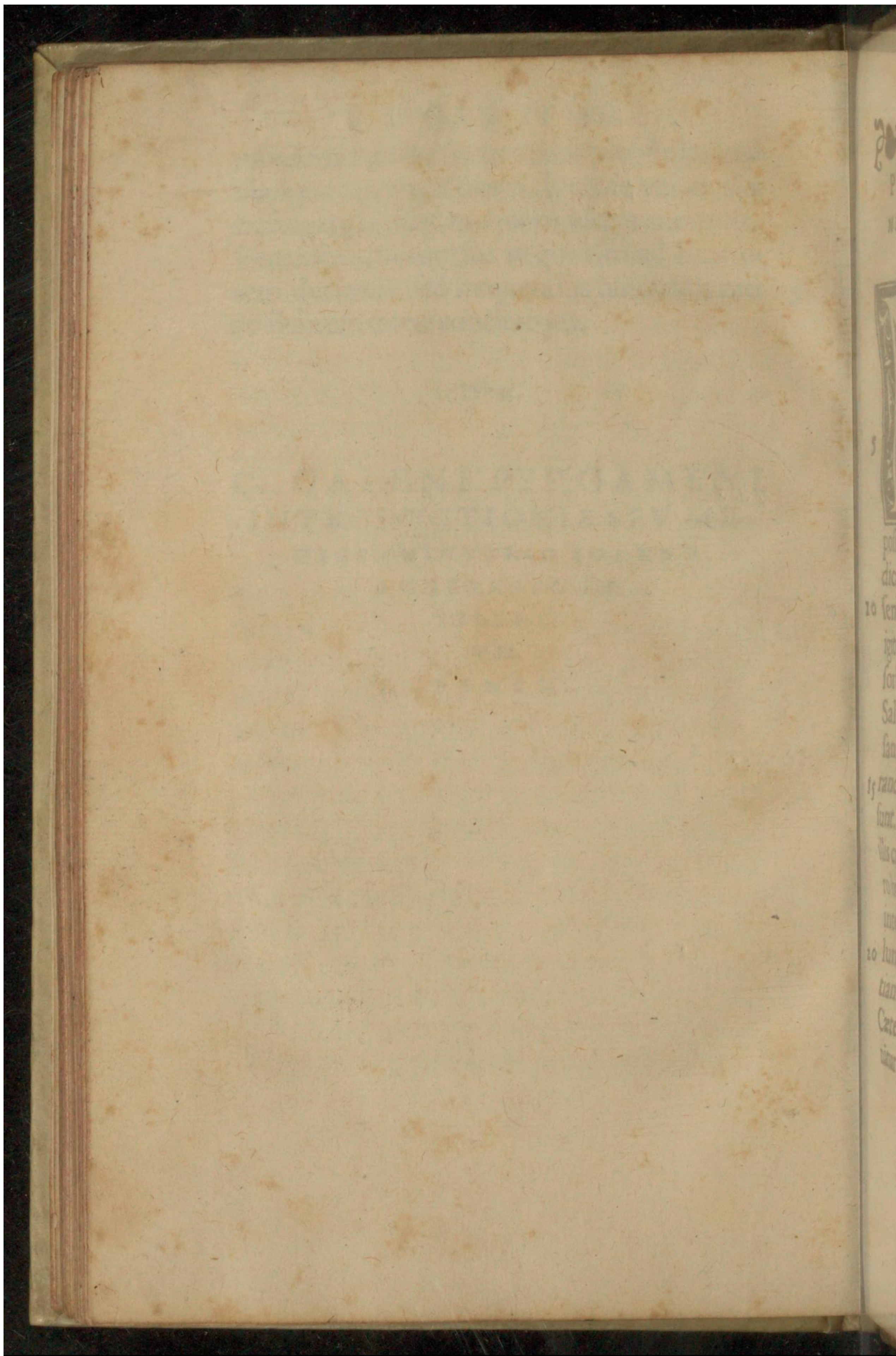
alam tantum excidit, lignea ſpatula cum intēſione in ſedem reducitur, ſunt & alia inſtrumenta, quæ palæſtrica nominant. Cubitus in omnes quatuor partes excidere poteſt. Si in exteriorem, interiorémve diſtenſione reponimus. Si in priorem, vel poſteriorem ſine diſtenſione reſtituimus. Manus, & eius oppoſita pars, adhæc digiti, modicè diſtenti reponuntur. Quæuis ſpinæ peruerſio, tumor, & ſinus reſtaurari non poſſunt. Femur in omnes quatuor partes promouetur ſępiſſimè in interiorem, deinde in exteriorem, raro admodum in priorem, aut in poſteriorem. Genu quoque in exteriorem partem, interiorem, & poſteriorem excidere notiſſimum eſt, in priorem nequaquam, cum idem oppoſita patella, ipſa quoque caput tibiæ contineat. Talus modicè prolapſus ægre reſtituitur. Si magna ſit luxatio, ægerrime. Periculoſa enim nimis, & niſi cum vulnere accidit. In digitis nihil vltra fieri debet quàm quod in his, qui ſunt in manu poſitum eſt. Commiſſurarum interualla, vt in facie, cubiti & radij, tibiæ & ſuræ, metacarpij & volæ, tarſi & plantæ in veterem figuram reſtituuntur. Porrò quæ membra nigreſcunt, vel depaſcuntur, ſiue ex fracturis, ſiue violēta aſtrictione tota ſæpe adurimus. Similiter in ijs facimus, quos venenatæ feræ mo

morderunt, mox ferramentis probè candentibus pastionem sistimus. Deinde vbi crustæ expurgatę fuerint, tanquam vlcera curamus. Venenatorum morsus neque cito ad cicatricem ducimus, sed frequentius hulcerum modo fluorem ex eis concitamus.

Τέλος.

C. GALENI PERGAMENI INTRODVCTIONIS SEV MEDICI GVINTERIO IOANNE ANDERNACO INTERPRETE:

FINIS.

CLAVDII GALENI PERGAMENI DE SECTIS AD MEDICINAM INTRODVCTIO.

Edicæ artis ſcopus, ſanitas eſt: finis, ipſius poſſeſſio. Porrò medici neceſſario intereſt cognoſcere, quibus aut abſentem ſanitatem reſtituere, aut præſentem tueri poſſit. Iam vero quæ abſentem reſtituũt: medicamenta & præſidia nominantur: quæ præſentem conſeruãt, ſalubris victus ratio. Hæc igitur, & ipſam medicinam ſalubriũ, morboſorúmq; ſcientiã eſſe, veterũ ſcripta declarant. Salubria quidem vocant, tum ad præſentem ſanitatem tuendam, tum ad amiſſam recuperandam accommoda. Morboſa his contraria ſunt. Amborum enim cognitio his vitandis, illis cupiẽdis, medico eſt neceſſaria. Vnde vero horũ ſcientiam definierint, nondum ſatis inter omnes conuenit. Sed alij quidem ſolum vſum & experimenta ſatis eſſe pronuntiant: alijs ratio non parum videtur peragere. Cæterum nonnulli à profeſſione ſua nominãtur. Empirici à ſola experiẽtia. Rationales

ſimiliter à ratione. Atque hæ duæ principes medicorũ ſectæ ſunt. vna quidem vſu & experimentis medendi rationem inquirit: altera per indicationem. vtrique nomen inditũ eſt: priori Empirica: ſecũdę, Rationalis. Cæterum hanc dogmaticam, & ratiocinatricem: illam obſeruatricem, & μνημονευτικὴν græce, à mandandis memoriæ quæ viſu vſurpata fuerant, appellare priſci conſueuerũt. Hinc illarũ profeſſores partim Empirici, obſeruatores, & μνημονευτικοὶ euidentia memoriæ tradentes: partim dogmatici, & ratiocinatores nuncupãtur. Porrò Empirici hũc in modum ex vſu, atque experimentis artẽ conſtitui pronũtiant: quòd multos hominibus affectus viderent oboriri: quoſdam ſua ſponte, cõmunes, tũ ægris, tum ſanis, vt ſanguinis fluorem ex naribus: vel ſudores, vel alui profluuia: vel aliud huiuſmodi quippiã, quod vel offenſam, vel præſidiũ afferat: non tamen cauſam effectricem, quæ ſub ſenſum cadere poſſit, oſtendat: alios, quorum cauſa euidens ſatis fuit, non tamen ex noſtro inſtituto, ſed caſu quopiam euenire, vt collapſum, ictum, aut aliter vulneratum ſanguinẽ mittere, frigidã bibere in morbo, cupiditati obſequentem, aut vinũ, aut id genus alia, quæ ſingulatim vel proſunt, vel offendunt. Primã itaque ſpeciem auxiliorum, vel offenſarũ, Na

turalem vocant:alteram,fortuitam. Priorem vero vtriuſque ſpeculationem περίπτωσιν græci nominant:inde adeo quòd rebus ex improuiſo,nec volentibus nobis accidat. Hæc igitur experientię ſpecies eſt huiuſmodi. At quæ vltro euenit,ex noſtro pendet arbitrio,cum vel ſomnijs,vel alia ducti opinione quippiã exercemus. Tertia ſpecies eſt imitatoria,vbi, quid iuuerit,aut offenderit vel natura,vel caſu, vel ſuomet inſtinctu,ſtatim in ipſis affectibus vſu ac experimento probetur. Atque hæc eſt,quæ artem ipſorum potiſſimũ conſtituerit. Non enim bis dũtaxat,aut ter,verũ ſæpius id quod profuit, imitati ſunt. Poſtea in eiſdem vitijs idem valere frequẽter cõperientes,eiuſq; memoriam ſpeculationem appellantes,fidã modò,& medicinæ & partẽ arbitrantur. Quamobrem vbi multa id genus Theoremata collegiſſent,vniuerſam congeriem medicinã:collectorem medicũ appellant. Talis autẽ congeries, propria cuiuſq; inſpectio,græce αὐτοψία eſt:memoria videlicet eorum,quæ ſubinde ſimilique modo oculis comperta ſunt. Quam rem experientiam nominare licet:eius profeſſionem,hiſtoriam. Nam id ipſum obſeruãti ſuamet inſpectio eſt:diſcenti vero iam obſeruatũ,hiſtoria. At quia in mali genus aliquod nondum prius viſum vel cognitum incidebãt

& in ijs locis, vbi nulla eſſet remediorum copia, quæ vſu explorarint, inſtrumentum aliquod auxilijs inueniendis inuenerunt, nempe ad ſimilia trangreſſionem: qua vtentes crebro etiam ab affectu, ad affectũ ſimilem idem præſidium tranſferunt. item à loco ad locum: à remedio prius cognito, ad vicinum aliquod tranſeunt. Ab affectu quidem ad affectum, vt ſi ab Eryſepelate ad Herpetem trangrediaris. A loco ad locum, vt ab humero ad femur: à præſidio ad præſidium, vt in alui profluuijs à pomo ad meſpilum. Atqui omnis huiuſmodi tranſitus ad inuentionem via eſt. Verum inuentio nondum ante experimentũ eſt: vbi vero eius quod ſperatum ſit periculum feceris, iam certum veluti teſtimonio experientiæ habetur, non minus ac ſi plerunq; pari modo valere obſeruatum fuerit. Porrò experientiã hanc ſimilium trãſitus comitem exercitatoriam vocant: quòd eam qui hac ratione quid inuenturus ſit, in arte exerceri conueniat. Ac priores vniuerſæ probationes experiẽtiã præcedẽtes, quas ars in ſui cõſtitutionẽ requirit, in quibuſlibet fieri poſſunt. Talis nãq; per vſũ ac probationem ad artis finem via eſt. Cæterum quæ rationi nititur, corporis naturę cui mederi conatur, iubet perdiſcere: adhæc omnium cauſarum vires, quibus affectum quo-

tidie corpus aut salubriꝰ, aut valetudinarium magis euadit. Insuper aeris, aquarum, locorum, studiorum, cibi, potionis, & consuetudinum rationẽ medicum percallere conuenit: quò morborũ omnium morbos, & remediorũ facultates inueniat. præterea cõijciat, ratiocinetúrque medicamentum huiusmodi facultate præditum, id genus causæ adhibitum, tale quippiam effecturũ esse. Quia, prius quàm in his omnibus variè se exercuerit, fieri non posse aiunt, vt remediorũ facultatẽ cõsequatur. Esse videlicet, vt exiguo paradigmate totum id condiscas, pars corporis aliqua dolens, & dura, & cõtumax, & tumidiuscula. Hic causa medio inuenienda est. primum quòd humor quispiam naturali copiosior in partẽ defluens ipsam attollat, & distendendo afficiat. Deinde si quid influat, cohibendum est. Sin minus, pars iam euacuãda est. Qua igitur ratione fluidum adhuc sistes, & quod continetur vacuabis? Refrigerando sanè & astringendo particulam, fluorem sistes. Humectando laxãdóq; collectum vacuabis. Hoc itaque pacto ab ipsa dispositione, cõueniẽtis indicationẽ accipiũt. Nõ hanc solũ esse satis aiunt: verum ab ægrotantis viribus alteram sumi: item ab ætate aliam: nec minus à propria ægri natura aliam. Pari modo ab anni tempore, loci,

natura, ſtudiorúmque & cõſuetudinis rationе peculiarem à ſingulis idoneorum indicationem fieri. Verbi gratia, vt hoc quoque exẽplo fiat dilucidius, fingam aliquem acriter febricitãtem, ad motum ſegnem, grauitatem corporis ſentire: fingamus item tumidũ magis & rubicũdum eſſe quàm prius: adhæc venas elatiores apparere, quis dubitat ſanguinis calidioris copiam huic redundare? Quod igitur remediũ? nimirũ euacuatio: quæ abundantiæ eſt contraria. Nam contrariorũ contraria ſunt remedia. Quomodo iam euacuabimus, aut quouſq;, hoc nondũ à cauſa ſola conſtare poteſt. Nam vires, ætatẽ, tempus, regionem, aliáque paulò ante cõmemorata prius inſpicienda ſunt. Quippe ſi validis exiſtat viribus, ætate florenti, & tempus anni vernũ, & regio temperata: non peccabis, ſi vena inciſa vacues ſanguinem: quantum cauſa poſtulet. Imbecilli autem viribus, ætate vel puero admodũ exiguo, vel ſeni, in loco frigidiore, vt Scytharum plaga, aut calidiore vt Aethiopia: & anni tempore, vel inſigniter frigido, vel calido: nemo venam incidere auſus fuerit. Similiter cõſuetudinem, ſtudia, & naturas corporũ intueri præcipiunt. Siquidem ab omnibus iſtis propriam curationis indicationem aſſumũt. Porrò, à quibus Methodici ſanationis indica-

tionē capiunt, inde Empirici obſeruationem. Prædicta enim ſymptomatum congeries in febricitãte, συνδρομὴν vocare cõſueuerunt, Dogmatico quidem vacuationē oſtendũt: Empirico obſeruatorũ recordationē. Etenim in huiuſmodi affectibus, cũ euacuationē ſæpe profuiſſe viderit, nũc quoq; eadem vſus, de ſucceſſu bene ſperat. Quinetiã florẽtes ætate vacuationē ſufficientem nulla planè moleſtia ferre cõſpexit: ex quibus id crebro aduertit. Sic vere magis q̃ æſtate, & in loco tẽperatiore: tũ ſi cõſuetudo quæpiã vacuãdi ægro fuerit, nẽpe per hæmorrhoidas, vel ex naribus, Dogmaticus quidē hui⁹ rei occaſione ſanguinis abũdantiã à rei natura incitatus adimit: Empiricus autē, ꝙ hunc in modũ obſeruauerit. Sũmatim eadē remedia in eiſdē affectibus & Dogmatici, & Empirici aſſumũt: de ipſorũ inuẽtiõis modo diſſentiẽtes. Qm̃ ſymptomata eadē in corpore apparẽtia, cauſã Dogmaticis indicãt: vnde curationē ipſi ĩueniũt. Memoria vero rerũ ſubinde ſimiliter obſeruatarũ Empiricis. Vbi nullũ euidẽs ſymptoma, quod cauſã oſtẽdat, Dogmatici habent: ibi nõ verent̃ q̃rere cauſã, quã ꝓcatarcticã nominãt. Vt ſi canis rabidus momorderit, aut vipera, aut aliud qd eiuſmodi. Siqdē hulcus ipſũ nihilo magis ab alijs diuerſũ ſꝑ apparet: aut prorſus ab ĩitio. Quippe

in rabido cane perpetuo simile ijs qui ab alio quopiam morsi sunt, apparet. Verum in vipe ris priori tempore alijs simile: posteriore quũ iam deterius habuerint, affectiones quædam pernitiosæ corpori ipsorum exurgunt. Et ferè huiusmodi symptωmata omnia, quæ à bestijs virus iaculantibus proueniant, deploratæ salutis, à principio statim meliora, postremo pernitiem pollicentur. Quæ igitur proba curatio adhibebitur? An videlicet venenũ quod simul cum morsu corpori incidit euacuandũ est? Non itaque citatrix obducenda, & vulnus tale subito claudendum est: sed ecõtrario minutim omnino incidendum sæpe venit: tunc autẽ calidis, acribus, & que trahere siccareq́ꝫ virus possunt, medicamentis ob eandem cau sam vti conuenit. Eadem adhibent Empirici, non à rei ipsius natura ad ipsorum inuentionem ducti, sed vsu compertorum memores. Quemadmodum etiam in ætatibus, tẽporibus, & locis. Itaqꝫ si iam vtrasqꝫ inuentionis vias esse veras inuicem concederent: pluri bus hic verbis opus non esset. Quoniam vero experientiam Dogmatici damnant: alij tanquã parum sibi cõstantem: alij vt imperfectã: reliqui vt artis expertẽ. Rationẽ rursus Empi rici quasi cõiecturalẽ ꝓbabilémqꝫ, nõ autẽ verã reprehendũt. Duplex vtrisqꝫ sermo lõgúsqꝫ

nimiũ protenditur,dum ſe mutuo accuſant, defendúntque. Nempe Aſclipiades cõtra experimentorum obſeruationẽ agens,nihil eodem ſæpe modo videri poſſe : indéq; ipſam parum ſibi conſtantẽ, & nullius vel minimi inuentioni ſatis eſſe demonſtrat. Eraſiſtratus ſimplicia in ſimplicib9 per vſum inueniri poſſe profitetur : quippe Portulacam dentiũ ſtupori eſſe remedio. Non ſtatim compoſita in compoſitis itidem concedit,ratus illam non omnino vel aliquibus inueniendis ineptam eſſe,licet vniuerſis vna ſufficere nequeat.Hæc ſunt illorum,qui per experientiam talia inueniri conſentiunt:ſed vituperãt eandem,quòd incerta vagetur ac in nullo ſiſtat præſcripto:tũ quòd longa, & amethodos,vt ipſi aiũt,id eſt ſine via & ratione conſiſtat. Deinde rationales profeſſionem ſuã per omnia ſibi conſtãtẽ, firmámque prædicãt: experientiã contrà veluti rem ab omni arte remotã inſectãtur. Viciſſim Empirici rationaliũ dicteria reuellentes,experientiam conſiſtentem, artifitioſam, & quæ ſatis cuique faciat, oſtendere conãtur: rationẽ multis adeo modis reprehendere, vt ad ſingulas accuſatiõis ſpecies Methodicis reſpondeãt. Nam hi qum naturam corporis, morborum omnium generationes,remediorum vires cognoſcere ſe pronuntiant, Empi-

rici cominus progreſſi omnia illorũ criminãtur, tãquam probabilia, ſimiliáqꝫ vero tantũ, nullam autẽ firmam cognitionem habentia. Eſt quum ipſorum cognitionem concedunt: vſum vero aliquem, nõ ſimiliter. Interim vbi hunc quoqꝫ eſſe permiſerint, rurſus ſuperuacaneum affirmãt. De his ſanè cõmuniter Empirici & Rationales cõtendunt. Particulatim de multis, iuxta eorum ſingula, vt in quæſtionibus: de latentium cauſarum inuentione. Nempe altera pars corporũ inciſionem, demonſtrationem & dialecticam ſpeculationẽ commendant: inſtrumenta videlicet, quis abdita indagantur. Empirici nec inuenire quippiam inciſiones cadauerum: nec ſi inueniãt, neceſſarias eſſe medicinæ: imò nec indicationem omnino ſubſiſtere, nec aliud ex alio cognoſci poſſe contendunt. Omnia enim ſui notitiam requirere: nullius autem rei natura obſcuræ vllum eſſe indicium, inſuper nec Dialectica quamuis artem deſyderare. Poſt etiam aduerſus Dialecticas hypotheſes atque diffinitiones quippiam commentantur. Ad hæc rerum natura latentium demonſtrationem nullam omnino eſſe pronuntiant. Iam vero de vitioſis demonſtrandi modis quibus Dogmatici vti conſuerunt, de omniqꝫ ratiocinatione nonnulla dicũt: puta hãc quod polli-

cetur inuenire non posse: vel aliam quamlibet artem, nec vitæ humanæ rationem in ea versari & consistere. Porrò quæ euidens ratio illis dicitur, latentium causarũ inuẽtioni vtilis est: sic enim vocant, quæ quidem ex sensiliũ numero sunt, nondum tamen apparent. Nec minus confert arguẽdis ijs, qui aduersus manifesta quippiam audẽt dicere. Pari modo ad indicanda, quæ in apparentibus omittuntur, tum ad sophistarum cauillos euitandos conducit. Ab euidentibus nũquam recedit, verũ in his perpetuo versatur: non tamẽ hæc ratiocinatio, quã Græci ἀναλογισμὸν appellãt, sed à manifestis incipit, ad obscura vero semper desinit: atque huius rei occasione multiformis est. Nam ab euidentibus ipsis, ad abdita alia, atque alia proficiscitur. Hic modo discordiã improbabilem concitant: qua inditio esse dicunt, illa non comprehendi posse. Siquidem comprehensionis vocabulo, veram, stabilémque scientiam designant. Incomprehensionis (vt ita dicam) inscientiam. Iterum incomprehensionẽ discordiæ improbabilis causam esse aiunt: discordiam rursus incomprehẽsionis signum improbabilem de latentibus dissentionem, non de perspicuis enuntiant. Nam vnumquodq; hic apparens vera loquẽtibus testimonium exhibet: falsos

coarguit. Hoc gen⁹ ſex millia Empirici & Rationales mutuò ſibi obijciunt: curationẽ, qui in vtraq; ſecta legitimè exercitati ſunt, in eiſdem affectibus eandem molientes. Cæterum Methodici, ſic enim ſe ipſos nominarũt, quãdoquidem non vt Dogmatici artem via & ratione quadam, græci μέθοδον appellant, artem adminiſtrandã eſſe aſſeuerant, non verbo tenus cũ alijs ſectis cõtendere, ſed multa quoque artis opera tranſformare videntur. Qui neque locum affectum ad curationis iudicationem prodeſſe quicq̃ aiunt, neque cauſam, neq; ætatem, neque tempus, neq; regionem, neque viriũ ægrotantis inſpectionẽ vel naturæ, vel ipſius habitus. Negligunt tempora anni, loca, & conſuetudines: à ſolis affectionibus remedij indicatione petita contenti: eámque ſufficere dicentes. Nihil autem ab his ſpeciatim, ſed cõmuniter, vniuerſímque ſtatuunt. Atque iam communia vocant. Quæ ſimul ipſa particularia omnia perſtringunt. Iam vero nonnulli morborum, qui ex victus ratione proueniunt, nonnulli omnium ſermone abſoluto duo communia, & tertiũ aliquod mixtũ indicare nituntur. Nominant aſtrictũ, & fluens. Hic autem omne morborum genus cõprehendi, aut ex vtroq; miſtum eſſe aliquid arbitrãtur. Cum naturalis corporum euacua-

tio minus probè perficitur, aſtrictionẽ: cum iuſto magis, fluorẽ: quũ reſoluitur corpus & comprimitur, mixtum vitiũ nominãt. Quẽadmodum in oculo inflammatione ſimul & fluore laborante. Etenim phlegmonẽ aſtrictã licet affectũ, quoniã nõ ſola modo, ſed cũ fluore in vno eodẽmque loco accidit, vniuerſum morbum compoſitum generare. Auxilij indicationem ſtatim ſi corpus aſtrictum eſt, digerendum eſſe: ſi profluuio laborat, continendum. Genu nãq; ſi inflammationem ſentiat ſoluendum: ventriculũ, vel oculum profluentem, comprimendũ tenendũmq; eſſe præcipiũt. Si mixtum vitium habet, occurrendum ſubinde vehementiori malo quàm alteri. Cur igitur nõ Dogmaticos ſe nuncuparunt, cum indicationi præſidia tribuant? Quia, inquiũt, illi in coniectura rerum latẽtium volunt eſſe medicinam: nos autem in manifeſtis verſamur. Denique ita ſectã ſuam vniuerſam definiunt, communium, quę explorari poſſunt, id eſt euidentium cognitionẽ. Et ne alijs omnibus artibus eadẽ cõueniat diffinitio, etenim & illas communitatum apparẽtium notitias eſſe iudicant, ideo apponunt medicinę finem conſequentium. Quidam illorum non conſequẽtium, ſed ipſius fini conſonantium adiecerunt. Complures vtriſque additis, metho-

dum eſſe aiunt manifeſtarum communitatum, concordantium, & conſequentium medicinæ finem, notitiam. Nõnulli ſicut Theſſalus quoque, cohærentium, & neceſſariarum ad ſanitatem. Atque hæc iam eſt ratio, cur ſe Dogmaticos appellari nolint. Quippe latentibus ac obſcuris ſe non indigere, vt illi profitẽtur: neque experimenta tantum ſpectantibus annumerari volunt: etſi quàm maxime in euidentibus artem tractent. Nam indicatione ab ipſis ſeparati ſunt: nec tamen in ipſo circa euidens exercendi modo ſe cum Empiricis conuenire dicunt. Illos enim ab obſcuris tanquam incertis, & dubijs recedere: ſe vero quaſi ab inutilibus. Præterea Empiricos in apparentibus obſeruationem, ipſos indicationẽ habere. Hoc itaqꝫ diſcrimen cum vtriſque ſe habere docent: maxime dum anni tempora, ætates, & hoc genus vniuerſa tollunt: quæ nullũ planè vt ipſi putãt, medicinæ vſum exhibẽt: ſolũ vero prioribꝰ medicis oſtentatiõis gratia plurimi ſunt æſtimata. Et hoc ſummum Methodicæ ſectæ bonum eſſe prædicãt. Quinetiam ob hoc gloriantur, ſeque admiratione dignos cẽſent. Inſuper eum qui vitam eſſe breuem, longam vero artem dicat, increpant. Econtrario nanqꝫ artem eſſe breuẽ: vitã longam. Siquidẽ omnibus quæ artem iuua-

re falso putata sunt, ablatis, & ad sola cõmunia nobis respicientibus, neq; longã adhuc medicinã, neq; difficilem, sed facillimam & perspicuã esse, quæ tota sex mẽsibus promptissime perdisci queat. Hoc pacto morbos, qui victus ratione sanantur vniuersos, in arctũ nimis cõgestos esse: similiter, qui ex manu, & medicamentis auxiliũ capiũt. Quin in illis quoq; generatim quædã cõmunia adinuenire student: adhęc remediorũ scopos, numero paucos subiungũt. Vnde mihi non in decantatis illis sex mẽsibus, sed multo etiã citius tota illorũ ars percipi posse videtur. Atq; gratia illis habenda est de tam cõpendiosa disciplina, si nõ mẽtiuntur. Mentientes autem negligentiæ mihi accusandi sunt. Porrò quàm iuste quispiam iudicare mihi videatur, ipsos vel hallucinari in vtilibus, vel solos superuacua rectè fugere, iam aperiam. Non etenim exigua esse cõsideratio apparet, neq; ad vsq; verba tãtũ procedere, queãdmodũ Empiricis, & Dogmaticis: cũ de prima auxiliorũ inuentione cõtendunt, de præsenti vsu inuicem cõuenientes. Verũ Methodicã sectã vel artis opera multũ offendere, vel iuuare multum necesse est. Cũ iam duplex in rebus iuditium sit, vnum à ratione sola, alterum ab euidenter manifestis profectum: prius maius est quàm medicinæ cãdidatis cõ

ueniat. Quare de hoc dicere nũc opportunũ non eſt. Alterum, quod in ſola euidentia conſiſtit, omnium hominũ communis eſt. Quid igitur ꝓhibet hac priore vti quæ ſimul & recens initiatis ſit manifeſta, & ab ipſis Methodicis commendata? Nihil enim aliud quàm apparentia ſemper laudibus extollit: atq; hæc vbique profitẽtur: obſcura vero omnia in nullo vſu eſſe referunt. Age nunc primũ cauſas euidẽtes Græci προκαταρκτικὰς nominãt, inſpiciamus: pro iudicij regula, id quod ſenſibus apparet, conſtituentes. Primúſque Methodicus in mediũ progreſſus hũc in modum loquatur. Quid tandẽ ò Rationales & Empirici frigus, æſtum, ebrietatẽ, cruditatem, plenitudinem, defectum, labores, otia, ciborum qualitates, & conſuetudinum mutationes fruſtra tam curioſe inquiritis? Vtrum hæc affectionibus corporum neglectis medicaturi eſtis quæ nequaquam adſunt, verum ſeparãtur? Quod ab ipſis generatum eſt in corpore manet. Atque huic (affectus enim eſt) remedium exhibere oportet. Inſpiciẽdum igitur eſt, qualenã exiſtat. Si etenim cõpreſſus morbus, ſoluendum corpus eſt: ſi fluẽs, tenendũ: tractãdúmque prout cauſæ poſtulant. Quem nũc vſum adhuc cauſa præbet, cum fluidum ſolutione nunquam indigeat, neque aſtrictum reten-

ſione? indubie nullũ, ſicut res ipſa indicat. Similia de cõiũctis, ſiue cõtinẽtibus cauſis Methodici loquũtur. Nã illas quoq; ſuperuacuas eſſe aſſerũt, morbo videlicet propriã curationem indicante, etiã cauſa, quæ ipſum fecit incognita. Eodem dicendi modo ad anni tẽpora, ætates, & loca deſcendunt. Atq; hic veteres medicos rem tam clarã ignorare demirãtur. Nã phlegmone, cũ morbus ſit cõpreſſus, inquiunt nõ æſtate ſi contingat, ſoluentibus auxilijs opus habet: Hyeme alijs quibuſdã: ſed in vtroq; tẽpore eiſdem. Neq; in pueritia relaxantibus: in ſeneƈtute tenentibus. Neque in Aegipto reſoluẽtibus: Athenis cõtinentibus. Rurſus, cũ phlegmonæ fluens morbus adſit, nunq̃ ſoluẽtib9, verũ perpetuo reprimẽtib9, & hyeme, & æſtate, & vere, & autũno, cuiuſcũq; etiã ætatis æger ſiue in Thracia, vel Scythia, vel Aethiopia cõtingat. Quare hęc nuſq̃ vſu venire, verũ nequicq̃ omnia tã curioſe inueſtigari. Quid iam corporis partium inſpeƈtio, & hæc ne ad curationis indicationẽ ſuperuacua eſt, & inutilis? Quiſquã ne audeat dicere inflammationẽ, quã Græci φλεγμονὴν appellant in neruoſa parte ſoluendã eſſe, in arterioſa, aut venoſa, aut carnoſa cõprimẽdam? An omnino tam impudens quiſpiam ſit, qui aſtriƈtã corporis partẽ non digerendam eſſe,

profluuio laborantem non continendam dictitent. Si igitur partis natura nihil curationis modum immutat, sed auxilia ex affectus genere inueniuntur, quorsum attinet particularum contemplatio? At Methodicus quidem talis est, vt formula quadam loquendi vtar. Accedit nunc huic secundus Empiricus hunc in modum inquiens. Ego quidem euidentibus nihil noui præstãtius maiúsq; esse, nec sapientius quippiam, ijs quæ oculis vsurpaui, inueniri posse promitto. Si quidem euidentiã vilipendis, quemadmodum prius aliquem sophistam me audire memini, ad eos qui euidẽtia sectãtur, magnámq; ipsius rationẽ habent, hinc facessere tẽpestiuũ nobis videtur. Tu sanè Cadmęam victoriã celebrabis. At si, vt ab initio abs te audiuimus, cuiuslibet obscuri nullũ esse vsum dices, euidẽtia solũ cõsecutus, forsan ostendero in manifesti mẽtione, quod tu præteristi. Homines duo à rabioso cane morsi, ad Medicos familiares sibi, remedia petituri concesserunt. Sed exiguũ adeo vtriusque vulnus erat, vt ne cutim quidem totam penetraret. Alter itaq; medicorum solius vulneris curationem moliebatur, de nulla re alia sollicitus: & quidem paucis diebus partem sanam reddidit. Alter vero, cum rabire canem deprehendisset, contrarium à prio-

re ſemper egit, vulnus multo maius faciens: validis diu, acribúſque medicamentis vſus, tū pharmaca interim aduerſus rabiem confecta, vt ipſe dicebat ægrum aſſumere coegit, tantum abeſt, vt cicatricem vulneri ſtatim induxerit. Tu nunc quē vtriuſque curatio euentum habuerit, audi. Qui medicamenta bibit, ſanitati priſtinæ reſtitutus eſt. Alter, qui nihil ſe mali habere putabat, ſubito aquam extimeſcens conuulſione interijt. Nunquid hic præcedens cauſa in ijs ſuperuacuo tibi inquiſita eſſe videtur? An ob aliam ille mortuus eſt, quàm medici negligentiam, qui nihil de morbi cauſa ſciſcitatus ſit, neque remedium ad eam obſeruatam adminiſtrarit? Hac ſola meo quidem iuditio, cauſa mortis illius extitit. Quoniam vero manifeſta ſector, id genus cauſarum nullam præterire non poſſum. Pari modo nec ætatem omittere, aut paruifacere manifeſta. Nam hæc quoq; mihi fidem faciunt, eoſdem planè affectus, non eandem ſemper curationem requirere. Sed interim in diuerſis ætatibus tantum differre, vt nō quantitate ſolum, vel modo auxiliorum, ſed toto genere euarient. Vidi nanque ſepius multis ætate florentibus, & rabidis: etiam me cōſultore ſanguinem miſſum, verum nulli vel ſenio planè confecto, vel adhuc puero admodū,

Neqꝫ vos auſi eſtis venam incidere, nec vllus alius vnq̃. Quid autem ſibi vult Hippocrates, quũ ait: Sub canicula, & ante eã purgationes malæ. rurſus. Aeſtate ſuperiores, per hyemẽ inferiores partes expurgare cõuenit. Verè, an ſecus nobis dicere videtur? Ad vtrunqꝫ enim quid reſpõdeatis, non habere vos arbitror. Nã ſi mentiri eũ dixeritis, euidentia minus æſtimabitis, quæ vobis in pretio eſſe fingitis. Veritas ſiquidẽ vt Hippocrates ſcribit, apparet. Sin autẽ vera loqui eũ cenſeatis, tẽpora quoque, & loca, quæ ſuperuacua eſſe cõtendiſtis, admittetis. At puto vos nunquã à patria veſtra longe peregrinatos eſſe, neqꝫ locorum diuerſitatem vſu didiciſſe. Sciretis vtiqꝫ eos, qui Septentrioni ſubiacent vniuerſim factas euacuationes ſufferre nõ poſſe, ſicut nec illos, qui Aegiptum, aut Meridãnam plagam incolũt. Qui vero medij hos interiacent, ijs venæ inciſionem ſæpe magno fuiſſe præſidio. Porrò, quòd nec corporis partes inſpicitis, non poſſum non demirari, vehemẽtérque abſurdum eſt: nec veris modo, ſed etiam illis, quæ voſmet agitis contrarium. Quæſo per deos, ſi phlegmone contingat vel in crure, vel in aure, vel in ore, vel in oculo, eadémne erit curãdi ratio? Cur nam igitur crurum phlegmonas ſcalpello vos diuidentes crebro conſpexi,

oleóque vngẽtes: oculos nõ item? Hos etenim phlegmone laborãtes aſtringentibus medicamentis curatis, nõ tamen eiſdem crura perungitis? Cur non itidem aures inflammatione vexatas oculorũ auxilijs ſanatis? Cur nõ oculos, auriũ præſidijs? Sed aliud auriũ, aliud oculorum inflãmationis medicamẽ eſt. Acetum ſiquidem cũ oleo roſaceo auriũ phlegmonæ præſens eſt remediũ. Neminem tamen puto idem exhibiturũ oculis inflãmatis. Qꝛ ſi quis tam ſit temerarius, nõ mediocri offenſa certo noui temeritatem ſuã experturũ. Et gurgulioni phlegmone obſeſſo pulchrè ſuccurrit ſpinæ Aegyptię fructus, ſic quoqꝫ alumẽ fiſſile. Num igitur hæc quoqꝫ oculis inflãmationi obnoxijs, & auribus profuerint? An plane è cõtrario magnũ detrimẽtum attulerint? Atque hæc omnia dico, primã vobis hypotheſin cõcedẽs, crurum videlicet, & manuũ phlegmonas digerendas eſſe: nec tamẽ oculorum, aut gurgulionis, aut auriũ. Iam vero ſi crurũ manuúmqꝫ inflãmationes non quouis modo laxandas eſſe monuero, forſan in mentẽ vobis veniet, ſi ſapiatis, quantũ à ſcopo aberraueritis. Erit autẽ præſens ſermo manifeſti cõmemoratio. Qui enĩ ex nulla re, ſed vltro in parte quacũqꝫ inflãmationẽ ſortiũtur, vbi plethorica adſit affectio, nullã particulę relaxationẽ,

prius desiderant quàm corpus euacuatum sit. Nõ enim phlegmonen præsentẽ, si id feceris, imminues, sed potius augebis. Quo fit, vt huiusmodi tempore astringentia refrigerãtiáq; parti admoueamus. Simulatque vero totum euacuauerimus, tũc particula sustinebit laxãtia. Sin autẽ hæc vobis nõ persuadeo quod in orationis exordio diximus, ad illos, quib⁹ magnifiũt euidentia digredi nos tẽpus postulat. Hæc Empirico cõmemorante, Dogmaticus accedat, & hũc in modum orationẽ instituat. Nimirũ si quid mentis haberes, hæc abunde satis te erudirent, nec ætatẽ, nec loca, nec causas præcedentes, nec corporis partes frustra disquiri. Cæterũ si nondũ Empiricus euidentiũ enarratione hoc tibi persuasit, sed alia adhuc oratione opus est, eã apponere nũc cogito, quò sectæ tuæ hypothesin infirmã esse demonstrem. Audio enim sectã vestram apparẽtium cõmunitatum esse cognitionem. Interrogaui autem crebro, in qua re potissimũ ipsa cõmunitas consistat, quóque modo eam cognoscamus. Siquidẽ cognoscere me etiãnum posse non videor. Causam verbotenus eandẽ omnes tractatis, re vero nõ consentitis. nõnulli enim vestrũ excretionibus præter naturam, astrictũ & fluens adnumerãt. Cũ quidem retinẽtur excremẽta, obstructionẽ: quũ immo-

derate excernuntur, profluuiũ, affectionẽ appellant. Alij quidam è vestro cœtu inter reliquas corporum constitutiones affectus esse pronuntiant, queruntúrq; de ijs vehementer qui ad corpus, quod euacuatur, respiciunt. At quomodo mihi vtraq; pars errare videať, fortassis iam ostẽdero. Ad eos autẽ sermo noster prius dirigatur, qui excretiõibus præter naturã, affect⁹ attribuũt. Nã demiror ipsos, si neque sudores vnq̃, neq; vrinas, neq; vomitus, neq; deiectiões plures quàm naturalis habit⁹ exigit in morbis cõmode vacuatis viderũt: & quod lõge absurdissimũ est, si neq; ex naribus fluore aliquando morbũ finiuisse cõspexerũt. Huius siquidẽ nõ modo qualitas, sed totũ genus à natura recedit. Sudorũ, vrinarũ, & eorũq̃ per aluũ, & vomitũ proruũt genus, nõ præter naturã est. Sic tamẽ immodica est interim copia, vt ego viderim nõnullos tãtũ sudorẽ profudisse, vt etiã culcitras madefecerit: alios rursus supra heminas triginta per sedẽ deiecisse. Sed nihil horũ videbať cessare, quia id, quod offendebat, euacuabať. Etsi hæc symptomata naturalibus excretionib⁹ regula vtẽti euitãda erant. Quamobrẽ probabiliores quodãmodo esse videntur, qui in corporum statibus communitates statuunt. Sed hos quoq; demiror, quomodo nõ apparẽtes eas appellare dubita-

uerint. Nam si quid ex aluo profluit, non est fluxus, verũ corporis affectꝰ, ex quo ipsum est fluẽs, nulli autem sensui hic apparere potest, qua ratione adhuc cõmunitates dixeris euidẽtes? In colo enim, & tenuioribus intestinis, & ieiuno, & ventre, & meseræo alijsq́ multis intestinis, quorũ nulla, aut affectiones in ipsis sensu deprehendi possunt, profluuiũ esse contingit. Qua igitur fronte cõmunia dixeritis apparẽtia, nisi quod signis innotescere queat, id apparens seu euidens quispiã vocare voluerit. Si hoc ita est, quonã discrimine à veteribus medicis adhuc different, ignoro. Quomodo rursus statim & in semestri artem se docere promittunt? Etenim nõ methodus exigua, ad alicuius quod sensum effugit, cognitionẽ desideratur. Quinetiam anatomes vsus pulchre hoc administranti necessarius est, vt quæ partis cuiusque interioris naturã edoceat. Adhæc naturalis speculationis haud paruæ, qua partium singularium munus, & vsum inspicias. Prius q̃ enim hæc inueneris, nullius in alto sitæ particulæ affectũ licet cognoscere. Quid opus est verbis? hic dialecticæ vsus necessarius est, vt ex quo quid colligitur cõprehẽdas: nec sophismatibus circunueniaris aut ab alijs, aut abs te ipso. Quoniã interdum nobismet vel inuitis illudi, videre licet. Atqui profluuium,

quid ſibi velit, lubẽs ex eis quærerem, ſi diſſerendi facultatem didiciſſent. Nõ enim hoc ſolum credo ſatis eſſe, quod à quibuſdam illorũ dictũ eſt, profluuiũ, videlicet affectionẽ nominari, naturæ contrariã. Quippe niſi quid ſit affectio teneamus, nihil amplius adeo cognouerimus, An relaxatio, aut mollities, aut raritas ſit. Nihil ſiquidẽ vel ipſis dicẽtibus manifeſti audies. Sed quod ipſis in mentẽ venerit, nũc hoc, nunc illud, plerunque ſimul omnia, tanq̃ nihil differẽtia. Qꝫ ſi quis ipſos, quomodo hæc inter ſe variẽt, quódq; ſingula propriã requirãt inſpectionem, docere conetur, eum nullo pacto audire ſuſtinẽt, ſed veteres inceſſunt caluniãtúrq;, tanq̃ fruſtra huiuſmodi diffiniẽtes. Tam otioſi ac ſegnes in veritatis inquiſitione reperiũtur. Imò nec quòd laxo tenſum, molli durũ, raro denſum exiſtat contrariũ, dicere nos patiũtur. Inſuper ad hæc omnia, aliud eſſe naturæ excretiones contineri, aliud fluere, quẽadmodũ ab Hippocrate etiã vniuerſa hæc definita ſunt: verũ temere, nullo iudicio, & clauſis oculis de his ſententiã proferunt: & phlegmonẽ (ſic autẽ vocant durũ, renitentẽ, dolore plenũ, & calidum tumorẽ) prompte admodũ, & incõſulto affectum eſſe aſtrictũ pronuntiãt. Deinde porrò phlegmonas alias nominant implicitas, velut oculorũ

inflãmatiões,vbi cũ fluore fuerit,tõſillarũ,gurgulionis,palati,& gingiuarũ. Poſtea ſubiũgũt meatꝰ alios raros,alios patẽtes:ideo vtroſq; iã eſſe affectos. Quoſdã vero nõ pudet dicere,in vno eodẽq; meatu & fluorẽ,& aſtrictionẽ poſſe conſiſtere, quod ne quidẽ cõſiderare facile eſt. Tã ſunt in õni re audacter temerarij, At pauci quidã ex ipſis,vbi paulo copioſiꝰ de his omnibus tũ audire,tum diſceptare pro viribꝰ ſuſtinuerint,vix tãdẽ pœnitẽtia ducti ad veritatẽ ſe cõuertũt.His igit̃ qui accuratius de primis,& generalibꝰ vitijs cupiũt diſcere,ſeorſũ cõmẽtarios ſcripſimus.Porrò vt præſens recẽtioribus medicinæ cãdidatis,frugẽ aliquã adferat,pauca aduerſus eos dicere, æquũ fuerit. Optarẽ ſanè illos fructũ aliquẽ inde referre. Referrẽt haud dubie,ſi cõtentiõe relicta, ſermonẽ ipſum apud ſe pauliſper examinarent. Sermo ita habet.Phlegmone, vt ipſi vocãt,tumor eſt præter naturã,dolorẽ pariens,durus, tactui reſiſtẽs,& calidus: nullam magis partẽ pro ſua ipſius portiõe vel rariorẽ q̃ fuit antea, vel duriorẽ, vel denſiorẽ reddẽs,ſed humore ſuperfluo repletã,eòque intẽſam. Non tamẽ ſi quid omnino tenſum eſt,id quoq; denſius, aut durius, ac antea euadit,diſcas hoc in corijs, loris, & crinibus, ſi vehemẽter diſtendere coneris. Pari ratione humorũ qui inflam=

matam partẽ occuparunt remediũ eſt euacuatio. Hæc enim repletioni cõtraria eſt. Nã euacuatis humoribus, particulæ ſtatim laxiores fiũt. Tẽſio certe repletas neceſſario ſicut relaxatio euacuatas ſequitur. Denſitas autẽ, vel raritas, neutrũ ex neceſſitate comitatur. Quin nec fluor, vel retentio. Neq; enim ſi rerũ iam quippiã, id inde fluere prorſus neceſſitas poſtulat. Nã quid, ſi quod cõtinetur, craſſum, & modicũ fuerit? Neq; ſi denſum, teneri? Quia copioſũ, & tenue etiã per dẽſos effluit meatꝰ. Satius igit̃ ipſos ex veterũ libris relectis didiciſſe, quot modis id quod priꝰ in particula cõtinebat̃, denuo excernitur. Etenim rareſcẽte, quod ipſum cõtinet, & eo quod cõtinet̃, attenuato, maioréq; reddito, & vehemẽtiꝰ moto, tũ ab exteriorũ aliquo attracto, vel impulſo, & velut à quibuſdã reſorpto. Iã vero ſi quiſpiã his omnibꝰ neglectis vnã vacuatiõis cauſam meatuũ raritatem eſſe putauerit, is ne apparẽtia quidẽ cognoſcere videbitur. Nam lanã, vel ſpõgiã, vel huiuſmodi rarũ quippiã manifeſtò videmus, ſi parũ intus in ſe humoris habeãt, retinere id, nec dimittere: ſi multũ refundere. Cur igit̃ nõ de oculis quoq;, & naribꝰ, & ore, alijſq; nõ minꝰ raris id ipſũ cõſiderarũt, nẽpe fieri poſſe, vt in hũoris, q̃ ipſis ineſt copia, nũq̃ niſi ob meatuũ raritatẽ quippiã effluere.

Enimuero figulares ollas ſubinde videmus adeo raras, vt aqua in eas infuſa, perfluat: non perinde mel. Craſſior etenim mellis ſubſtãtia eſt, ollæ meatibus. An igitur vero diſſimile erat, ſi frequẽter tenuitatis cauſa quid effluere dixerim, licet corpus ipſum cõtinens à natura perforatum nõ ſit? Quoniã vero natura ſæpius quæ animal gubernat, impetu vehementiore vſa omne ſuperuacuum expurgat, quaſi expellens propulſanſque, quæ tandem difficultas eſt in artis operibus diligẽter verſato diu, hoc intelligere? Quippe morborũ indicationes hac ferè ratione fiũt. Pręetereo nũc reliquas euacuationum cauſas. Similiter, retentionum, pares numero, his contrarias. Nõ enim hic ſermo magnam cõmoditatẽ oſtenderet. Quod autẽ profuturũ aliquando putẽ, eò reuertor: nempe oculũ interim poſſe fluere, vel humore copioſo, vel tenui reddito, vel à natura per hanc partem expulſo, nihil ipſis corporibus ſupra naturalem habitum magis immutatis. Oportet ſanè tenuem humorem ſpiſſare, craſſum attenuare. Naturæ impetũ, ſi in tempore contingat, excipere, nihil circa oculorum corpora ipſa molientem, vt quæ fluoris cauſam non prębuerint. Cæterum aliã Phlegmonem aſtrictum eſſe affectum arbitrari, aliam implicitam, inſignis eſt demen=

tiæ. Quandoquidem primum orationis ſuæ obliti ſunt, fluens non euacuatione æſtimandum eſſe, nec retẽtionibus, aſtrictum: verum ad ipſas corporũ diſpoſitiones reſpiciendum. Cum itaque ſimiles omnino inter ſe exiſtãt, & nulli præſens phlegmone à priore differre videatur alio nomine, q̃ quòd ex his quippiã defluit, ex illa nõ: quomodo nõ inſigniter abſurdum eſt aliam phlegmonem implicitam, aliam aſtrictam nominare? Deinde quo pacto nec hoc, quod erat promptiſſimũ illis in mentẽ venit ratiocinari, nec in manu videlicet, nec in pede, nec in brachio, nec in humero, nec in tibia, nec in femore, nec in alia quolibet corporis parte talẽ aliquãdo phlegmonę ſpeciẽ, qua foras aliquid efflueret inuentam eſſe. Solis autem, quæ os, oculos, & nares infeſtant, hoc euenire. Vtrum Iuppiter omnibus implicitis comunitatibus inſtituit, vt earum nulla vnquam in aliã corporis partem ſe immittat, quàm oculos, nares, & os? Plegmone ſiquidem omnia poteſt occupare, quæ eius generatiõis cauſæ recipiẽdę ſunt idonea. Videas enim quædam rara, quædam denſa natura: alia fluere, alia aſtringi. Nã ſi vtrẽ, vel aliud quid ita obſtructũ humida ſubſtãtia repleas, nihil diffluet. Si vero ſpongiam, aliúdq; id genus rarũ, quicquid eſt ſuperflui, effundetur.

Quid negotij ergo eſt ſi cognoſcas, quanto omnis alia pellis ſit aſtrictior, ea quæ oculos, nares, & os contegit, particularũ naturæ cauſam attribuere, multis verborũ ambagibus, & nugis omiſſis. Quod enim hoc ſic habet, innuunt cum exulceratione in alijs particulis factæ inflammationes. Quia inter illas quæ tenerior eſt, fluitat, quẽadmodum in oculis, naſo, & ore. Donec autem cutis inoffenſa & aſtricta prorſus fuerit, eius quod nihil refundit, hæc cauſa, non phlegmonæ ſpecies eſt. Itẽ ſi melle, aut pice liquida, non autẽ immoderate ſpongiam aut lanã humectes, nihil propter liquida craſſitiem effluit. Porrò ſi aqua, vel eius generis alio, eóque minutiſſime eadem arbitror ratiõe ex oculis nõ vſquequaq; aliquid profunditur, aut ꝓpter humorũ craſſitiem, aut quòd nõ redundãt, vt qui ſecundũ naturã maxime ſint cõſtituti. Quare eadem phlegmone ſpecies non alia re diſcrepans, q̃ ſubſtantia influẽtis craſſitie, lippitudinẽ, ſiue fluxũ generare poteſt: quã ſapientiſſimi Methodici aſtrictã nominãt credúntq; cum implicita, huic eſſe diſcrimẽ, verborum ſuorum obliti, quæ ſurſum, & deorſum trãſferũt, corpareas affectuum, præparatiões eſſe, nõ in humoribus coſiſtere autumantes. Quonã igitur pacto cum in corporibus eadem ſit diſpoſitio,

nulla re alia differens, ſolam vero humorum tenuiū, vel craſſorū naturā, ſequatur interim alicuius fluor, interim retētio, diuerſas eſſe cō munitates exiſtimatis? Haud ſecus implicitum veſtrum à ſenſu alienū eſt. Quantū iam particulatim nō ſolum in ea medicinæ parte, quæ victu curat, ſed etiam quę manu, & quæ medicamentis medetur, delinquatis, iterum forſan diſcetis, ſi ijs nōdū fidem adhibeatis. In præſentia vero, quoniā hæc medicinæ recens initiatis ſufficiūt, libro huic finem imponā.

Foliū.	Pagina.	Linea	
3	1	13	lege conſiſtunt.
3	1	14	extrinſecus incidēs ſimplex eſt.
12	1	14	dele nomen
16	1	5	κρυσαλλοειδές.
49	1	17	capiendis.
50	2	20	eum
51	1	5	cauſas pro morbos legē
51	1	12	Eſto.
51	1	16	aliam
51	2	1	in ijs
52	2	12	cicatrix.
54	2	11	indicationem.
55	1	19	manifeſtis
56	2	7	extollunt.
60	2	1	quod.